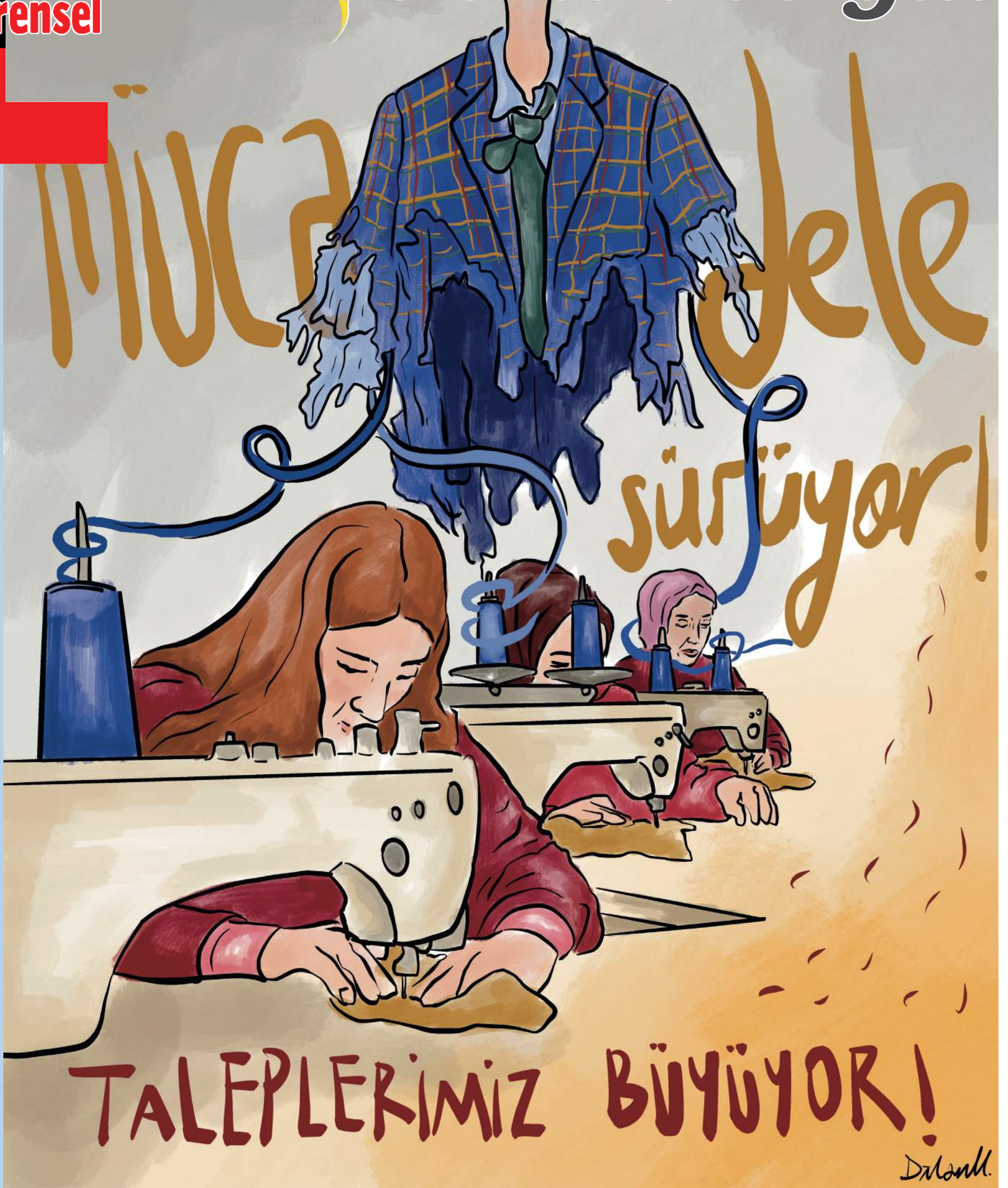

3 Mayıs 2025 Cumartesi ◆ Sayı: 178

evrensel

ekmek ve gül

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

@ekmekvegul

/ekmekvegul

f

D. Anıl.

İÇİNDEKİLER

'Mücadele sürüyor, taleplerimiz büyüyor'.....3	Laçin Barış
2025 1 Mayıs'ından notlar.....5	Arzu Erkan
Kadınlardan 1 Mayıs mektupları.....6	
Yaşatacak bir hayat sunmadan 'doğurun' diyorlar..8	Buse Vurdu
'Doğur' demekle olmuyor.....9	Hazal Kara
Beslenmede simit, gelecek için kaygı var.....10	
Yaşamıyoruz, hayatta kalmaya çalışıyoruz.....10	
Yaşadıklarımız 'normal' değil.....11	Berivan Balkay
Aile yılının dört aylık bilançosu.....12	İlke Işık
Canımızdan önce mesaimiz var.....14	
Makinenin bakımı işçinin parmağından daha pahalı...14	Adile Doğan
"İki göz evim olsun, içinde huzurum olsun".....15	Kıvılcım Eftelya
KİTAP.....16	
"Ben de güzel bir hayat yaşamak istedim".....17	Nevruz Mersin
TARİH.....18	
Emperyalizmin terörüne karşı kadınların ihtiyacı...19	Sıla Altun
Barikattan sıralara, söz genç kadınlarda.....20	
Örgütlülüğümüzü dağıtmalarına izin vermeyeceğiz...20	Aybüke Arslan
Bu yaşam bizim, geri alacağız.....21	Hilal Kılıç
FİLM.....21	
Kamusal eğitimin çöküşü.....22	
Seneler II. Bölüm.....23	Filiz Gür
Bahçelere geldi bahar.....24	Esen Aktaş

Bizim “normalimiz” mücadeleye sarılmak

2025 yılının 1 Mayıs'ını dergimizin yayınlandığı tarihten birkaç gün önce geride bıraktık. Emekçi kadınların mücadelesinin daha da ileriye taşınacağı günlerde buluşmak üzere bir virgül koyarken geçtiğimiz 1 Mayıs'ın kitleselliği bize önemli sonuçlar gösterdi.

Talepleri ile alanları boş bırakmayan emekçi kadınların her gün mücadeleyi daha ileriye taşıyacağı ortada. Bizler de işçi ve emekçi kadınların mücadelesini güçlendirmek için sesimizi duyurmaya devam edeceğiz.

***

Aile yılı ilan edilen 2025 yılında iktidarın kadınlara “müjde”lerini beklemeyle devam ediyoruz. Bu müjdeler her geçen gün bizim haklarımızı daha da törpülerken hayatlarımızı sınırlayarak çocuk bakımını, çalışmayı hatta emekli dahi olmayı eve bağlayan bir hayatı önümüze koyuyor.

İktidarın müjdeleri bir yana dursun, dergimizin her sayfası hükümetin çevirdiği oyunların gerçekliğini ortaya seriyor. İktidara «Anormal olan senin politikaların, anormal olan senin dayatmaların, anormal olan senin sömürü çarkını yağlaman» diyecek nitelikte yazılar, izlenimler,

mektuplar dergimizin mayıs sayısını oluşturuyor.

Bizim normalimiz ise umutlarımıza, birbirimize sarılarak mücadele etmek, hayatı yeni baştan kurmaya gayret etmek.

Baharın son ayına geldiğimizde işçi, emekçi, emekli, ev kadını, öğrenci tüm kadınlar “normal” olanı; insanca, şiddetsiz, sömürsüz bir yaşamı kurmak için ısrarcı olduklarını gösteriyorlar. İçimizi ısıtacak, güneşi yeniden doğurtacak tek güç ise bu ısrarın örgütlü bir hale dönüşmesi olacak!

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli Canva Pro Dream Lab ile oluşturulmuştur

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

evrensel

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal
Sorumlu Yazışları Müdürü: Sadık Murat Uysal

Yönetim Yeri: Adres:
Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4
Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul
Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbaacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yolgören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

Görsel yapay zeka ile oluşturulmuştur

Kadınlardan AKP'ye müjde:

‘Mücadele sürüyor, taleplerimiz büyüyor’

Laçın Barış

“SARAÇHANEYE gittim, en çok da o kalabalık beni cesaretlendirdi.”

“Çok kalabalıktı, o kalabalıkta ‘Bana ne olabilir ki?’ diye düşündüm ve bir cesaretle sokağa çıktım.”

“Evdeki işler yüzünden ben gitmedim ama çocuklarımı gönderdim. Halk böyle sokağa çıkar diye beklemiyordum.”

19 Mart’tan sonra İBB’ye yapılan operasyonlar silsilesi ve İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu’yla birlikte tutuklanan onlarca kişinin ardından bir kıvılcım, yurdun dört bir yanında halkın sokağa çıkmasına yol açtı. Yukarıdaki cümleler kadınların buluştuğu her alanda yankılandı. Cesaretin buluşuculuğu, memleketin dört bir yanını sarıp içimizde kuruyan kökleri yeşertti. Umut ve cesaret her toplumda değişim ve mücadele için gerekli olan temel iki unsur ve şimdi biz yeniden buna sahibiz.

Üniversitelilerin ders boykotundan, liselilerin sokak eylemlerinden, Yozgat’taki çiftçilerin traktörlerle oluşturduğu görüntülerinden tutalım da 1 Mayıs’ta yurt genelinde talepleriyle sokağa çıkan işçilerin, emekçilerin yürüyüşlerine kadar uzanan «Değiştirebiliriz» inancı daha da genişliyor. 1 Mayıs’ta işçiler, emekçiler İstanbul’daki fiili OHAL’e rağmen, memleketin dört bir yanında sokağa çıktı.

Kazanımlarımızı hatırlayalım

Belki de bu sürecin en önemli kazanımı buydu. İşçiler, emekçiler, kadınlar, öğrenciler ve bu düzenden yorulmuş bütün kesimlerin tekrar “Bir araya gelebiliriz” demesi, kendini değiştirici ve dönüştürücü bir özne olarak kabul edip sokağa çıkması AKP’nin yıllardır baskı, tehdit ve kutuplaşma politikalarının boşa düştüğünü gösterdi. Daha somut kazanımları da vardı bu süreç: İBB’ye kayyum atanmasının önüne hep birlikte geçildi. Ama artık bu süreçten sonra en çok ihtiyaç duyacağımız şey, AKP’nin yıllardır kurduğu bölük pörçük bir topluma tek başına hükmetme hayalinin suya düştüğünü görüp bu kazanıma sarılarak ilerlemenin olanaklarını oluşturmak olacak.

Elbette bugün iktidar bütün tuşlara basarak; ev hapisleriyle, haksız tutuklamalarla, göz dağlarıyla ve tehditle halkı yıldırmaya çalışıyor. Bunun en acımasız örneğini, Esila Ayık’ın böbrek ve kalp rahatsızlığı olmasına, defalarca sağlık durumunun ciddiyetine dikkat çekilmesine rağmen bu yazıyı yazarken hâlâ tutuklu olmasından görüyoruz. Esila’ya yasatılanlar bugün tüm öğrencilere ve ailelerine göz dağı mahiyeti taşıyor. Ama bu süreçte çocukları mahkemeye sevk edilirken, tutuklanırken “Eğme çocuğum başını, dik tut kafanı” diyen annelerin sesi kulağımızda çınlıyor. Bir şeylerin aşıldığını hepimiz farkındayız. Bu süreçte biriktirdiğimiz deneyimler ve aştığımız bariyerler en

büyük kazanımımız.

Ama aşamadıklarımız da var. Umutlarımız kadar bunları da konuşmak ve aşmak üzere harekete geçme zorunluluğumuz var.

“Saraçhaneye gittim ama iş arkadaşlarıma söylemedim. Ama bazılarıyla Saraçhane’de karşılaştım. Birbirimizden haberimiz olmadan gelmiştik.”

Bu bir tanecik cümleyi birçok kadın işçinin, emekçinin ağzından duyduk. İşte bu tam olarak aşamadıklarımızdan biri bu. Bunun iki temel sebebi var. Birincisi, AKP iktidarının yıllardır adım adım ülkeyi getirdiği karanlık tablo ve ikincisi, biz.

AKP güvensizliği

adım adım inşa etti

AKP iktidarı 20 yılı aşkındır bütün güçlerini, tek adam rejimini inşa etmek üzere seferber etti. Liste uzun ama kimi önemli unsurları hatırlamak, AKP’nin bu kuşatmayı nasıl ilerlettiğini daha iyi anlamamızı sağlayacak.

İktidar, hukuki alanda kadınların kazanılmış en temel haklarını gasbetti. İstanbul Sözleşmesi’nden 2021 yılında çekildi; kadınların nafaka, soyadı, evlilikte mal paylaşımı gibi hakları hedef alındı. “Süresiz nafaka kaldırılсын” kampanyalarıyla kadınların boşanma hakkı engellenmeye çalışıldı. YÖK ve devletin tüm resmi belgelerden “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı kaldırıldı, yerine “kadın-erkek fitratı” gibi kavramlar oluşturuldu. Hukuki alandan

kuşatma sürerken bir yandan kadınların ev yükünü daha fazla sırtlanması için uygulamalar gündeme getirildi, kadınların güvenli işlerde çalışmasının yolu kapatılmaya başlandı.

Türkiye’de kadın istihdamı OECD ortalamasının çok altında ve yaklaşık yüzde 30’larda kalıyor. Bununla birlikte esnek ve güvencesiz çalışma modelleri özellikle Erdoğan ve Şimşek’in mali programlarıyla kadınların ucuz işgücü ordusunun vazgeçilmez yapıtı. Kamuda tasarruf tedbirleriyle kadınların yıllardır en önemli talebi olan kreş talebini görmezden gelip çocukların tüm bakım yükünü kadınların sırtına yıktı. Sermaye için muazzam fırsatlar oluşturan iktidar, kendi rejimini inşa ederken eğitimden sağlığa birçok alanı kendi politikaları doğrultusunda yeniden şekillendirdi. Karma eğitime müdahaleler, ders müfredatına müdahaleler AKP’nin “kindar ve dindar” bir nesil yetiştirme projesiydi. Keza iktidar bunun için, içinde istismarın, gericiliğin ve şiddetin yuva yaptığı tüm cemaat ve tarikatlara olanak açtı.

Paragraflara sığmayacak kuşatmalar, Kürt, Türk, Sünni, Alevi tartışmalarının, kutuplaştırmanın doğrudan iktidar tarafından harlanmasıyla toplumu bölerek sömürmeye devam ettiler, işçi ve emekçilerin birbirlerine olan güvenlerini zedelediler. Elbette bunun bir ucundan da kolluk gücü tuttu. Kadın ve LGBTİ derneklerinin, birçok demokratik kitle örgütünün temsilcileri, ➡

akademisyenler, yazarlar, gazeteciler, siyasiler ağızlarını açtıkça soluğu cezaevinde aldı.

Ama bütün bunların en önemli yansıması sınıfın örgütlenmesinin önünde oluşan engellerin ayyuka çıkmasıydı. Aynı işte saatlerce çalışanlar, günün büyük bölümünü birlikte geçirenler birbirine güvenmiyor. Bunun en büyük nedeni de işsiz kalma korkusu. Bu korku hâlâ en temel, en somut korku özellikle kadınlar için. Çünkü patronlar en çabuk kadınlardan vazgeçiyor. Güvencesiz, çoğu sigortasız ve işten çıkartmanın maliyeti düşük olan kadınlar patronlar için kınılması en kolay halka. Ayrıca işsiz ordusu beklerken iş kaybetmek kadınlar için büyük bir çaresizlik anlamına geliyor. Keza son süreçte fabrikalarda işten çıkarmalar bir yandan da farklı biçimlerde bizlere yansıyor.

İşte sermaye yüzüzlüğü

İktidar ve yetkilileri bangır bangır «İşsizlik azaldı» diye propaganda yapıyor. Ancak gerçekler yine başka. TÜİK işsizlik verilerine baktığımızda Mart 2025'te kadınların işsizlik oranı yüzde 12'ye yakın. Bu oran

erkeklerde yüzde 8'e yakın. TÜİK bu oranın bir önceki aya göre düştüğünü ifade ediyor. Bu matematiksel olarak doğru olabilir ancak önemli bir nokta var: Sigortasız ve esnek çalışma oranını artırıyor. İktidar geçtiğimiz şubattan bu yana 550 binden fazla kadını İş Pozitif üzerinden işe yerleştirdiğini ifade ediyor. Bu işe yerleştirmelerin güvencesiz, dokuz ay mı bir yıl mı süreceğinin belli olmadığını kadınlar da biliyor. Keza iktidarın ballandıra ballandıra anlattığı bu programlar patronlara muazzam fırsatlar sunarken diğer yandan daha kademeli işçilerin işten çıkarılmasına yol açıyor.

İstanbul'da Salcomp fabrikasında işçi kadınlar Ekmek ve Gül'e ulaşarak bu tabloyu bize somutlamıştı. Üç yıl ve üzeri sürede fabrikada çalışan kadın işçilere, fabrika yönetimi yüzüzsüzce "Sizin kıdeminiz yükseliyor, o yüzden işten çıkarmak zorundayız" demişti ve işten çıkarmıştı. Kadınlar son aylarda fabrikaya sadece İŞKUR üzerinden alım yapıldığını anlatıyordu.

Bu süreç güvencesizlik ve işsiz kalma korkusunu pekiştirirken işçilerin örgütlenmesinin, sendikalara üye olmasının da önüne geçiyor. Kadınlar kısa süreli farklı farklı iş yerlerinde çalışıyor, bu şekilde

örgütlenme hakkı da gasbediliyor.

Esnek ve güvencesiz çalışma ve yoksulluk AKP'nin kadınlara vaat ettiği tek şey. 2025 yılının aile yılı ilan edilmesinin ardından iktidar birçok tartışmayı yukarıdaki tabloyla paralel ilerletiyor. Kadınların nasıl doğuracağını tartışmaya açıyor ama çocuk doğduktan sonrası yok. İktidar geçtiğimiz günlerde 500 bin kadının doğum yardımına başvurduğunu söylüyor. Adeta yoksulluğun tablosunu müjdeliyor. Öte yandan beyaz eşya dükkanı misali evlenenlere çeyiz desteği sunacağız diyor. AKP yıllardır kendine mecbur ve mahkum bir toplumu inşa ediyor.

Ev kadınlarına emeklilik müjdesi dediği de tam olarak bu mecbur olma halini kanıtıyor. Kadınların bütün bu bahsettiğimiz esnek ve güvencesiz çalışmanın yanı sıra bakım yükü nedeniyle emekli olması, özellikle 2008'den sonra emekli olması adeta hayal. Olduğunda da düşük ücretlerle çalıştığı için emekli maaşı 15-20 bin lira arasında oynuyor. Şimdi iktidar bütün bakım yükünü sırtlanan ev kadınlarına "Müjde, emekli olacaksınız" diyor. "Ödeyeceğin aylık sigorta priminin üçte birini ben ödeyeceğim, çocuk doğurursan yıpran-

ma payı vereceğim" diyen iktidar kısaca kadınlara "Ayda 6 bin 200 lira ödemelisin" diyor. Bu da kocaya bağımlılık, devlete para akışı demek.

AKP'nin müjdelediği her şey bugüne kadar kendisi ve himayesi altına aldığı sermaye içindir. Bugün örgütlenmenin, ses çıkarmanın hayat memet meselesi olduğunu biliyoruz. İstanbul depremi yıllardır tartışılmasına rağmen iktidar bırakın tek bir adım atmayı, rant ve kâr uğruna milyonları ölüme terk ediyor. İktidar Kanal İstanbul projesine aktardığı milyarlarca lira kaynak ile 1.5 milyon yapıyı yeni baştan 76 kez inşa edebilirdi. 76 kez!*

Peki şimdi ne yapacağız?

Evet, bütün bu tablo devletten doğru güvensizliği ve örgütlenmenin önündeki engelleri ortaya seriyor. Ancak bugün bizden yana olanı aşmak zorundayız.

Bu yüzden binlerce kişinin valilik yasaklarını tanımadan sokağa çıktığını, 1 Mayıs öncesi operasyonlara, caddelerin kapanmasına rağmen işçilerin, emekçilerin taleplerini meydanlarda yükselttiğini, cop ve tehdide rağmen birçok fabrikada işçilerin hakları için grev çadırı kurduğunu, direnişe geçtiğini gördük.

Bugün "Peki ya şimdi ne yapacağız?" sorusunun yanıtını birlikte aramaya ve bulmaya ihtiyacımız var. Çünkü bizim değiştirmemiz gereken bütün bu tablo ve inşa edeceğimiz insanca, şiddetsiz, özgür bir yaşam sadece sandıklara sığmayacak kadar derin ve köklü.

Bugün iktidar, kindar ve dindar bir nesil yetiştirmek isterken AKP'ye öfkeli bir neslin yetiştiği, hakkını arayan işçi kadınların ön saflara geçtiği, açığa alınmasına rağmen gençlerin geleceği için öğretmenlerin ses yükselttiği tabloda elbette umutlu ve cesur olmak önemli. Ancak bu cesareti örgütlülüğe dönüştürmek zorundayız. Sokağı örgütlemek için bugünden iş yerinde, mahallede, okulda yanımızdaki kadınların koluna girmeli, aydınlık bir gelecek için mücadeleyi örgütlemeliyiz. Direnişi her alana taşımaliyiz.

Bireysel boykotları, her yerde hayatı durdurmaya dönüştürmeliyiz. Üretimden gelen gücümüzü kullanmalıyız. Bulduğumuz her iş yerinde haksızlığa karşı örgütlenmeliyiz. Sendikaları bizler harekete geçirmeliyiz. Günde 12 saati geçen çalışma ve ek mesailere karşı haftada bir izin yapmaya hasret kalmamak için yanımızda iş arkadaşımıza güvenmeliyiz.

Asıl temel olarak bu iki şiar ilerledikçe bütüncül bir değişimden söz edebiliriz. Meydanlarda karşılık bulan "genel grev, genel direniş" çağrısı ise işte bu yüzden bir kılavuz niteliği taşıyor. Bugünden ileri için örgütlülüğümüzü inşa etmeli, yeni bir gelecek için kolları sıvamalıyız.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

2025 1 Mayıs'ından
notlar

Kadınlar en önde, mücadelede!

*'Bu 1 Mayıs sadece kadınların
öfkесinin haykırıldığı bir 1 Mayıs
olmadı.*

*Hak mücadelesi içerisine girmiş,
kazanmış kadınların, kurtuluşun
mücadelede; özgürlüğün ise
örgütlülükte olduğunu gösterdiği
bir 1 Mayıs oldu.'*

Arzu Erkan

Bu yıl 1 Mayıs, ülke genelinde 77 ilde 100'den fazla merkezde coşku ile kutlandı. Bugün için 1 Mayıs alanlarını dolduranların bileşimini, yaş ve cinsiyet dağılımını -elimizde kesin veriler olmadığı için- netlikle ortaya koyamasa da gençliğin katılımının güçlü olduğunu söyleyebiliriz. Keza, alana çıkan her merkezde kadınların katılımının azımsanmayacak sayıda olduğunu da...

Kuşkusuz bu 1 Mayıs'ta işçi ve emekçilerin, gençlerin ve kadınların temel beklentisi, artan ekonomik ve politik saldırganlık karşısında ülke genelinde alabildiğine yaygın, kitlesel ve birleşik 1 Mayıslardı. İzmir dışında başta İstanbul olmak üzere belli başlı sanayi merkezlerinde bu beklenti gerçekleşmediği gibi aynı ilde birden fazla mitinge tanık olundu.

'Ya hep beraber ya hiçbirimiz'

19 Mart'ta Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının ardından gelişen yaygın ve kitlesel protesto eylemleri ile açığa çıkan halk tepkisinin 1 Mayıs alanlarına taşınması beklentisi, sendikal bürokrasinin ayrıştırıcı tutumu nedeniyle gerçekleşemezken alanlara çıkan milyonlarca emekçi gibi kadınlar da gerek attıkları sloganlar gerek taşıdıkları dövizlerle bu tutumu mahkum etmekten geri durmadı. Hakları ve hayatları için mücadele eden kadınlar, birleşmenin de birlikte mücadele etmenin de dayanışma içerisinde

olmanın da önemini yaşamlarından biliyor. Tüm miting alanlarında "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz" sloganının dillerinden düşmemesi de bu nedenle.

İşçi kadınlar talepleriyle en önde

2025 yılının aile yılı ilan edilmesiyle düşük ücretlere, esnek ve güvencesiz çalışma biçimlerine mahkum edilmek istenen; kaç çocuk doğuracağından nasıl doğuracağına kadar sadece gelecekleri değil, bedenleri üzerinde de tahakküm kurulmaya çalışılan kadınlar, özellikle de kadın işçiler itirazlarını miting meydanlarından dile getirdiler.

Eşit işe eşit ücret, güvenceli iş, sendikalaşma hakkı, adaletli bir vergi sistemi, emeklilik hakkı kadın işçilerin başat talepleri arasındaydı. Üstelik, bu yıl diğer yıllardan farklı olarak grev ve direnişlerle kazanımlar elde etmiş kadın işçiler, direnişlerinde oldukları gibi 1 Mayıs kortejlerinin de en önündeydi.

İstanbul Kadıköy'de yasağa rağmen grevlerini sürdüren Grid Solutions, Hitachi Energy, Schneider Elektrik ve Arıtaş Kriyojenik'ten kadın işçiler, yasak kararını yırtıp atarak kazanmanın özgüveni ile atıyorlardı sloganlarını.

Türk-İş'in Kartal mitinginin en dirayetlileri petrokimya işkolunda patronların düşük ücret dayatmasına karşı grev silahını kullanmaktan çekinmeyeceklerini dile getiren Tüpraş, Ravago, Plascam gibi işyerlerinden

kadınlardı.

Savunma sanayi, sağlık işkolunda çalışan kamu işçisi kadınlar ise Kamu Çerçeve Protokolü görüşmelerinde masaya ücret teklifi ile gelmeyen iktidara öfkelerini "Geçinmiyoruz" dövizleri ile gösterdiler.

İzmir'de Türk-İş kortejinin en önünde yürüten yine kadın işçilerdi. Sendika ve toplu sözleşme hakları için direnen Temel Conta ve DİGEL Tekstil işçisi kadınlar "barajsız sendika, yasaksız grev, güvenceli iş" taleplerini haykurdılar. Tek Gıda-İş Sendikası üyesi, Sunel, OTP ve TTL fabrikasında çalışan bütün işçisi kadınlar da tıpkı metal işçisi kadınlar gibi çıktıkları grevi kazanımla sonuçlandırmıştı ve tüm kız kardeşlerine de "Sendikalaşın, örgütlenin" çağrısı yapmaktan geri durmuyorlardı.

"Herkes eşit, ücretsiz, nitelikli sağlık; ek ödemelerin emekliliğe yansması, performans dayalı sistemin kaldırılması, insanca çalışma koşulları, insanca yaşanabilir bir ücret" talepleri için 1 Mayıs alanlarını dolduran sağlık emekçisi kadınların sesine, "parasız, bilimsel, demokratik eğitim", "ÇEDES'e MESEM'e hayır" diyen; grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkını savunan eğitim emekçisi kadınların sesi eşlik ediyordu.

Elbette, üniversiteli ve liseli genç kadınlar, her türden polis şiddetine karşı barikatları aşp binler olup kent meydanlarına akmanın

coşkusunu taşımışlardı miting meydanlarına. Baskılara, gözaltılara, tutuklamalara, gözaltında çıplak aramaya, tacize karşı öfkelerini dile getirmekle kalmadılar; eşitlik, özgürlük ve adalet taleplerini de en güçlü şekilde haykurdılar.

Bölen, ayrıştıran, yaygın kutlanmasını engelleyen tutumlara rağmen yerelerde 1 Mayıs'ı kutlayıp kent merkezlerine akan kadınlar da yok değildi. Ankara Tuzluca'yı Kadınları Dayanışma Derneği, Kadıköy Yeldegirmeni Ekmek ve Gül Grubu, Esenyali Kadın Dayanışma Derneği, Çorlu Ekmek ve Gül Grubu ilk göze çarpanlardan oldu.

Kurtuluş mücadelede!

2025 1 Mayıs'ının en unutulmazlarından biri ise ev hapsinde olan ve 1 Mayıs'a katılmayan BİRTEK-SEN Genel Başkanı Mehmet Türkmen'in yerine annesi Ayşe Türkmen'in 1 Mayıs'a katılması ve orada yaptığı konuşma oldu. Türkmen, tıpkı evlatları sadece demokratik protesto haklarını kullandığı için tutuklanan diğer anneler gibi evladına sahip çıkarak "Bir Mehmet Türkmen gider, bin Mehmet Türkmen gelir" dedi.

Bu 1 Mayıs sadece kadınların öfkесinin, isyanının haykırıldığı bir 1 Mayıs olmadı. Hak mücadelesi içerisine girmiş, kazanmış kadınların kurtuluşun mücadelede, özgürlüğün ise örgütlülükte olduğunu gösterdiği bir 1 Mayıs oldu.

Fotoğraf: DHA

Fotoğraf: Evrensel

İşçi, emekçi ve öğrenci kadınlar 1 Mayıs'tan yazdılar

1 Mayıs Türkiye'nin dört bir yanında mitinglerle, eylemlerle kutlandı. 1 Mayıs'ta talepleriyle alanda olan işçi, emekçi, öğrenci kadınlar taleplerini, duygularını Ekmek ve Gül'e yazdılar.

Sağlık emekçilerinin talebi net

Dilan Gültekin
Elazığ'dan sağlık emekçisi

12 yıldır sağlık emekçisi olarak çalışıyorum. 1 Mayıs'ta sağlık çalışanları olarak taleplerimiz vergide adaletin sağlanması, iş yerlerinde kreşin olması, gece vardiyasının çift mesai sayılması, yaşanabilir ve emekliliğe yansıyacak tek kalem ücret istiyoruz.

"İşçi gençlik el ele, mücadeleye"

Kocaeli Üniversitesi Çalışma Ekonomisi Bölümü öğrencisi

Bu, benim ilk 1 Mayıs'tı. Bölümünden kaynaklı böyle eylemleri görüyordum, hocalardan da duyuyordum. Çocukken de sadece yoldan geçerken görüyordum. Bu coşkulu kalabalık o zaman da beni çekiyordu. İmamoglu'nun gözüne alınması ve diploma iptali sonrası başlayan o yoğunluk, o coşku yoktu daha bayram havasında geçti. Halayların çekilmesi de bunu gösterdi. Hem direniyoruz ama bayramı da kutluyoruz. Genel olarak yürüyüş, kortej güzeldi. Polisin çekim yapması tedirginlik yaratıyor. Ama kalabalık olduğumuz, tek olmadığımız hissettiğim için bu tedirginlik bir sıkıntı yaratmadı. Sloganlar ayrı bir coşku yarattı. Üniversite kortejinin coşkusu da çok iyiydi. Kortejde attığımız "İşçi gençlik el ele, mücadeleye" sloganı da diğer kesimlerin attığı sloganlar da bizi destekledi. Çevreden de destekleyenler, alkışlayanlar oldu.

Kavgalar, tartışmalar olabilir ama bu dönemde olmamalı. Birlikte olduğumuzu göstermemiz gereken bir dönem bu dönem. Bundan sonraki 1 Mayıs'lara da katılırım. Daha önce katılmamam örgütlü olmamamdandı ama bu sefer üniversitemizdeki öğrenciler birlikte hareket ettiği için geldim.

"Evimizden çok fabrikadayız"

TKIS Blinds işçisi Sema Varlı

Merhaba, ben TKIS Blinds perde fabrikasında 4 aylık işçiyken içeride arkadaşlarımızın sendikalaşma faaliyetlerine destek verdiğim için 10 arkadaşımın birlikte işten çıkarıldığını öğrendim. Yaklaşık 200 gündür Tuzla Organize Sanayi Bölgesi önünde çadırımızı kurduk ve direniyoruz. "Sesimizi duyan var mı?" dersek evet var. Ama gerçekten yeterli değil. 200 gündür orada mücadele ediyoruz. Hem maddi hem manevi olarak zor bir direniş. 6 ayın üstünde maaş alamadık, sigorta primlerimiz yatmadı. Ben yaşam itibarıyla sigorta primini düşünmek zorundayım Çünkü emekli olabilmem için 23 ay prim ödemem gerekiyor. Direnmekten başka çaremiz yok. Çünkü biz anayasal hakkımızı kullandık ve sendikali olduk. Kötü bir şey yapmadık. Çalışmadık çırpmadık ama böyle bir muamele gördük. Bunun karşısında durmak istiyoruz. Bu ilk direnişim değil. Daha önce ETF Tekstil'de de hak gasplarımız için 79

gün geceli gündüzlü direniştik. Orada işçi temsilcisi olduğum için biraz daha kendimi sorumluluk altında hissetmişim. Haklarımızın gasbedilmesine tahammül edemiyorum. ETF'deki haklarımızı hâlâ alabilmiş değiliz. İstinaf süreci devam ediyor. 1 Mayıs alanındayken ileride işçilerin ezilmediği, haklarının gasbedilmediği, sendikalaştıkları için mobbinge uğramadıkları günleri düşündüm... Sendikaların önündeki engellerin kaldırılması ve insanca çalışma koşulları, yasadışı grev talebiyle 1 Mayıs'taydık. Çünkü grev olmadan işçilerin hakkını vermeye yanaşmayan patronlar var. Bu patronlar yüzünden işçiler zorluk yaşıyor. İşçiler karın tokluğuna çalışıyor. "Emek kutsaldır" diyoruz çünkü biz çalıştığımız fabrikalara ömrümüzü, emeğimizi veriyoruz. Evimizden çok, fabrikada zaman geçiriyoruz. Eve geldiğimizde bir iki saat dinlenebiliyor ailemizle çok az vakit geçirebiliyoruz. Gene fabrikanın yolunu tutuyoruz. Biz patronlardan hakkımız olanı istiyoruz. En öncelikli talebim ise; İşçilerin sendikali olmasının önündeki engeller kaldırılmalı!

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

"Artık sabrımızı değil mücadelemizi büyütüyoruz"

Antep'ten öğrenci Simay

Merhaba ben Simay, öğrenciyim. Aynı zamanda da çalışıyorum. Bir kafede baristayım. Yorulmamız normal, mobbinge alışıldık, sigortasızlık kademiş gibi sunuluyor. Üstelik kadın olduğum için dışardan güzel, "bakımlı" gözükmem, emeğimin yanında bir de şirinkli sergilemem bekleniyor. Ancak ben artık her şeyi sineye çekmiyorum, görünmeyen emeğimi görünür kılmak istiyorum. Çalışıyorum ama yaşayamıyorum. Aldığımız maaş ihtiyaçlarımızı

karşılamıyor. En temel şeyler dahi lüks haline geldi. Bu düzen bizden sabır bekliyor ancak biz artık sabrımızı değil taleplerimizi büyütüyoruz. Bu yıl ilk defa 1 Mayıs alanına gittim. Kadınlar halay çekiyordu. Onlarla oturdum, onları izledim dinledim ve sonra içimden şu geçti: Ben bu kadınlarla aynı hayatı yaşıyorum ve yalnız değilim. Türkiye'de bu yıl 1 Mayıs sadece bir kutlama değil, haksızlığa karşı çıkmak oldu. Her yerde kadınlar, gençler ve işçiler alanlardaydı. Herkesin ortak talebi ise insanca bir yaşam. Kadınların güvünde, gençlerin umutlu, işçilerin sömürülmediği bir hayat istiyorum. Bu 1 Mayıs benim için başlangıçtı. İnanıyorum ki artık sesimizi bastırmak zor olacak.

"Okurken işçileşmek istemiyoruz"

İÜ öğrencisi Derin

Katıldığım ilk 1 Mayıs'a, 2012'de İstiklal Caddesi'nde babamla katılmıştım. Henüz dokuz yaşındaydım, pek bir fikrim yoktu ama bir daha Taksim'de kutlamak nasip olmadı. 2023 ve 2024 1 Mayıslarına ise çalıştığım için katılamadım. İşte tüm olay burada başlıyor. Ben bir üniversite öğrencisi olarak kendi mesleğimle alakalı staj yapmak istiyordum ama okul zorunlu staj sigortamı karşılamadığı için iş bulmam çok zor. Bu yüzden de AVM'lerde, mağazalarda yarı zamanlı olarak çalışıyorum. Tam bu noktada aklıma şu soru geliyor: Öğrenciler neden işçileşiyor? Son iki üç yıldır gerçekten bir üniversite öğrencisi olduğumu hissediyordum. Üniversitedeki mücadele yalnız hissettirmiyor. Yanımdaki arkadaşlarımla, bugün üniversite kortejiyle birlikte 1 Mayıs'a katılmak bir kadın olarak güvende hissettiriyor. Benim 1 Mayıs'a katılırken taleplerimden biri öncelikle bir öğrenci olarak çalışmak zorunda kalmamak. Öğrenci olarak yarı zamanlı çalışmanın zorluklarının yanı sıra bir kadın öğrenci olarak çalışmanın zorlukları bana daha ağır geliyor. İş tanımım olmayan şeyleri yapmamı istiyorlar. Geç saatlere kadar mesailer uzayabiliyor eve dönerken güvende hissetmiyorum. Yarı zamanlı çalışan öğrencilerin arasında tam zamanlı çalışanlarla tüm hakları aynı ama bunlar gözardı ediliyor. Bizim susturulmamız daha kolay geliyor patronlara. Okulumuzun zorunlu staj sigortasını karşılamasını da talep ediyoruz. İş hayatına atılmadan önce iş deneyimi kazanmamız güzel bir şey ama bunu mağazalarda tezgahlarık yaparak, kafelerde masalara bakarak sağlamak istemiyoruz. Güvenli bir yaşam istiyoruz. Sınıfımda da, okulumda da, iş yerimde de, sokakta da güvende olmak istiyorum. Kadınlar yaşadıkları alanlarda tacize uğramaktan korkarak yaşasın istemiyorum. Bu yüzden üniversitelerde CİTÖK'lerin etkin bir şekilde çalışması en temel taleplerimden biri. Kadınların her yerde güvenli olduğu alanlar yaratmak için mücadeleyi bırakmamamız gerekiyor. Bugüne kadar "işçi öğrenci el ele genel greve" dedik okulumuzda, bugün 1 Mayıs'ta işçilerle buluşmak bunun için bir adım olabilir. Üniversitede hareketin sönümlenmesini istemiyoruz, üniversitedeki arkadaşlarımızla forumlar almaya bir araya gelmeye devam edeceğiz. Önemli olan mücadele etmek, birlik olmak. Ne kadar kalabalıksak o kadar güçlüyüz.

Grevdeki Temel Conta işçileri: Sendikali olmak haktır

Grevdeki Temel Conta işçileri

Temel conta işçileri olarak 143 gündür grevdeyiz. Biz kadınlar bu mücadele için kollarımızı sıvadık ve patrona karşı sendika hakkı için mücadele ediyoruz. Grevimizin 143. günü 1 Mayıs işçi bayramına denk geldi, biz de alandaydık. Bütün işçilerin emekçilerin bayramı kutlu olsun yaşasın sınıf dayanışması diyoruz. İlk defa 1 Mayıs'a katıldım, elimde Petrol İş bayrakları, çok heyecan vericiydi. Gururluyduk. O kalabalık içinde gururlanmamak elde değil. Sendika haktır ve bu hak artık bizim için onur mücadelesidir. Bu sorunun birçok işçi ve emekçinin sorunu olduğunu da gördük. Bu yolda artık yalnız değiliz bizimle yürüyen, mücadelemize ses veren çok kişi var. Sendikal haklarımız için mücadeleye devam, yaşasın 1 Mayıs!

"Yaşam bizim hakkımız"

Bursa'dan metal işçisi

23 yıldır metal işçisiyim. Liseye giden bir oğlum var. Onun eğitim masrafları ve evin geçim yükü omuzlarımda. Her geçen gün hayat daha da pahalı hale geliyor. 1 Mayıs'ta alandaydım. Şimdi evime döndüm ama üzerimde hâlâ sloganların sesi, gözümde pankartların rengi var. Ayaklarım ağrıyor belki ama içim, ilk defa bu kadar güçlü. Ben bir kadın işçiyim. Ellerimle, tırnaklarımla, hastalıklarına rağmen çalışmak zorundayım. Yaşam koşullarının ağırlığı ve hayat pahalılığı yüzünden emek vermek zorunda kalan bir kadını. Evladımın isteklerine yetişmeye çalışıyorum, çünkü bu çağda çocuklarımızın sadece soğan ekmekle yetinmesini bekleyemeyiz. Onlar yaşlarıyla eşit koşullarda yaşama hakkına sahip. Bunu dile getirdiklerinde çaresiz kalmak, bir anne için en ağır yük. Çalışma koşullarımız çok zor. İki kişinin işini bir kişiye yüklüyorlar. Mesai kalınca sadece bir kumanya veriyorlar. Çalışma süresi uzun, karşılığında adil bir ücret yok. Asgari ücretle çalıştırılıyor. Özellikle kadınlar için bu yük daha da ağır; çok iş, az ücret. Eşittik, kadının da hakkıdır. İş gücünün yükü kadınlardan alınmalı. Yaşam hakkı bizim. Biz geleceği kuruyoruz. Hayata, geleceğe bireyler yetiştiriyoruz. Bizi değersiz bir obje gibi göremezler. Bu hayat bizim. Biz olmazsak dünya dönmez. Artık kendimi daha güçlü hissediyorum. Çünkü taleplerimizi haykırдық: İnsanca bir yaşam, güvenceli bir iş, çocuklarımız için eşit bir gelecek!

"Sendika hakkı için 1 Mayıs'ta omuz omuzaydık"

TKIS Blinds işçisi Nazar

Merhaba biz sendikalaştığı için işten çıkarılan, direnişteki TKIS Blinds işçileri olarak 1 Mayıs'ta Kartal Meydanı'ndaydık. 1 Mayıs ortak kutlanamış olsa da alanlar rengarenkti, görkemli ve güzeldi. Bizler de 191 gündür Tuzla Serbest Bölge önünde direniyoruz. 1 Mayıs'a giderken taleplerimiz netti. Sendikal örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalı, eşit işe eşit ücret, vergide adalet, güvenceli yaşamak ve çalışmak istiyoruz. Fabrika başlarında zorla mesai yazılan işçi arkadaşlarımız da bizimle 1 Mayıs'ı kutladı ve birlikte mücadele etmeye devam edeceğiz. Yaşasın 1 Mayıs!

Yaşatacak bir hayat sunmadan 'doğurun' diyorlar

Buse Vurdu

Artık yalnızca kürsülerden değil; stadyumlardan, reklamlardan, sokak panolarından aynı buyurgan ses yükseliyor: "Doğurun!"

Doğurun ama yaşatacak bir hayat sunulmasın. Doğurun ama doğurduğunuz çocuk yoksulluğa, güvencesizliğe, geleceksizliğe mahkum olsun. Çünkü burada doğum, bir hak değil; bir görev, bir sorumluluk, milli vazife olarak sunuluyor.

Bir yanda doğurganlık oranlarındaki düşüş karşısında telaşla geliştirilen teşvik politikaları, diğer yanda derinleşen çocuk yoksulluğu. Bir yanda anneliğin kutsanması, diğer yanda şiddet, kadın cinayetleri. Bugün ülkede kadınlar çalışmak istese iş bulamıyor, evlense geçinemiyor, doğursa doyuramıyor, boşanmak istese öldürülüyor. Kreş yok, sığınma evi yok, destek mekanizmaları yok... Çocuklara okullarda bir öğün ücretsiz yemek bile çok görülüyor. Ama hâlâ ısrarla deniyor ki: "Doğurun; doğurmazsanız aile bile olamazsınız."

Türkiye'de üreme politikaları, uzun süredir kadın bedeni üzerinde kurulan iktidarın somut bir tezahürüne dönüşmüş durumda. Fiili kürtaj yasağıyla başlayan süreç, bugün sezaryen karşıtı kampanyalarla ve özel tıp merkezlerinde planlı sezaryen uygulamasına getirilen yasaklarla devam ediyor. Oysa doğum, kadının hayatını doğrudan etkileyen, kimi zaman hayatı riskler barındıran tıbbi bir süreç. Sezaryen ise birçok durumda hem annenin hem bebeğin hayatını kurtaran bir müdahale. Ancak bu yöntem itibarsızlaştırılarak kadınların sağlık hizmetine erişimi sınırlandırılıyor. Kadınlar tam anlamıyla canlarının derdindeyken devlet onları doğurmadıkları, istedikleri biçimde doğurmadıkları ya da yeterince doğurmadıkları için suçlamayı tercih ediyor.

"Sağlık Bakanı, kadınları doğurmaya teşvik etmekten önce, doğmuş çocukların yaşamlarını güvence altına almakla yükümlüdür" diyor kadınlar. Özel hastanelerin yenidoğan servislerinde üç kuruş için canına kastedilen bebekler, 6 Şubat depreminde göçük altında kalan

çocuklar, Grand Kartal Hotel yangınında can verenler, sadece Nisan ayının ilk 15 gününde iş cinayetlerinde ölen çocuk işçiler hatırlatılıyor ve haklı olarak soruluyor: Peki çocuklarını böyle önlenemez nedenlerle kaybedenlere ne denir?

"Aile yılı" tüm emekçilere yönelen bir saldırı planı

AKP döneminde doğurganlığa yönelik politikalar, muhafazakar aile ideolojisinin ve neoliberal ekonomik saldırıların keskinleştiği hem esnek, güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalıştırılacak, hem ev içi angaryayı bütün yüküyle sesi çıkmadan omuzlayacak, hem de yeni işçi kuşaklarını doğurup büyütecek kadın nüfusu, "dinamik nüfus yapısının ve kalkınmanın istikrarlı bir biçimde sürdürülmesini" temin edecek güç olarak görüldü. Bu kapsamda kadınlara "en az üç çocuk" doğurmaları salık verilirken devlet kendi üstüne düşen sorumluluğu emekçi ailelerin üstüne giderek daha çok yıktı. Kreş hakkı, doğum izni, çocuk bakım desteği gibi temel haklar geliştirilmek bir yana dursun- tırpanlanırken, kadınlar muhafazakar değerlerin kuşatmasıyla anneliğe razı edilmek istendi. Kadının toplumsal varlığı annelik kimliğiyle tanımlanırken bireysel tercihler, yaşam biçimleri ve ihtiyaçlar yok sayıldı.

Gelinen noktada hesaplar tutmadı, doğum oranları düştükçe düştü. Emekçilerin mevcut yaşam koşulları, bırakın çok çocuk sahibi olmayı, temel ihtiyaçlarını karşılamayı bile imkansız hale getirdi. Yüksek enflasyon, artan kiralar ve gıda fiyatları, "Allah rızkını verir" temennisini gölgede bıraktı. Kürtajın devlet hastanelerinde süregelen fiili yasağı ve doğum kontrolüne erişimin zorlaştırılması da bu düşüşe engel olamadı. İktidar böylece "aile yılı" çıkarmasına hazırlandı.

2025 yılı, iktidar tarafından "aile yılı" ilan edildi ve bu kapsamda devletin tüm kurumları aileyi "koruma", "güçlendirme" ve "milli ve manevi değerlere sahip çıkma" temaları etrafında seferber edildi. LGBTİ'ler hedef alınarak ailenin heteroseksist temelde yeniden tanımlanmasına girişilirken; evlilik, doğum, sezaryen tartışmaları kamu spotların-

dan futbol stadyumlarına uzandı. "Aile yılı" kadınlara ve LGBTİ'lere yönelik baskıcı politikalarla başlayarak, tüm emekçilere yönelik bir saldırı planı olarak hazırlandı. Sermayenin ucuz, esnek, güvencesiz işgücü açlığı, genç ve dinamik yeni işçi kuşaklarının yaratımı için zorunlu üreme faaliyetini de iktidarın öncelikli gündemlerinden biri haline getirdi.

Muhafazakar aile politikaları, bu sınıfsal saldırının ideolojik zemini olarak işlev görmeye devam ediyor. Yalnızca kadınları değil, erkekleri de sermayenin belirlediği rollere hapsedme arzusunu ise geçmişe nazaran daha belirgin örneklerle ortaya koyuyor. Geçmişten bu yana "iş ve aile yaşamını uyumlaştırma" adı altında kadınlara dayatılmak istenen düşük ücretli, esnek, güvencesiz çalışma biçimleri artık ekonomi programlarıyla işçi sınıfının tümüne yönelen bir saldırıya dönüşüyor. Yüzlerce erkeğin yer aldığı futbol maçlarında açılan sezaryen karşıtı pankartları, Sağlık Bakanının "Çocuğunuz yoksa aile değilsiniz, karı-kocasınız." söylemlerini de sermayenin bu topyekun saldırısı bağlamında değerlendirmek gerekiyor. İktidar erkeklere de rollerini hatırlatıyor. "Aile yılı", kadın ve erkek emekçileri, sermayenin ihtiyaçlarına göre "hizaya" getirmenin aracına dönüşüyor.

Kadınlara vaat edebilecekleri hiçbir şey kalmadı

Bugünün doğum politikaları kadınlara için doğurmaya zorlanma ya da doğurunca zorlanacağı koşulları inşa ediyor. Kadınlar, ekonomik çaresizlikle, ideolojik kuşatmayla ve tıbbi kısıtlamalarla adeta kısaca alınıyor. Kadınlara yönelen bu çok katmanlı saldırı, aynı zamanda emek gücünün yeniden üretiminin güvence altına alınması ve sınıfsal tahakkümün devamı anlamına geliyor. Kadınların doğurma ya da doğurmama hakkını hedef alan; ancak doğan hayatı yaşatacak en temel sorumluluklardan bile kaçınan bu iktidarın, kadınlara vaat edebileceği hiçbir şey kalmadı. Kadınlar bunun farkında, yükselen tepkiler, büyüyen öfke boşuna değil.

Görsel: Yapay zeka tarafından oluşturuldu

Ebe Hemşire Hazal Kara

2025 yılı iktidarın söylemleri açısından önce kadınlar sonra diğer kesimler arasında çokça tartışmalara sahne oldu ve daha da olacak gibi görünüyor. İktidarın 2025'i aile yılı olarak ilan etmesi ve bu ilanın peşinden gelen tartışmalar bazen tepki bazen de bazı beklentilerle karşılandı. Doğum izni sürelerinin uzatılması gibi başlıklarla önümüze sürülen vaatler, "annelik" konusunu her zamandan daha çok tartışmaya açtı.

Ana başlık annelik olunca kadınların aklına ilk olarak gebelik ve doğum sürecindeki izinlerin uzatılması, ücretsiz kreş hakkı, çocukların okullarda ücretsiz beslenmeleri için düzenlemeler yapılması gibi başlıklar geldi. Bu başlıklar altında tartışmalarımız sürerken kadınların kaç çocuk doğuracağı ve nasıl doğuracağı konusuna dört bir koldan müdahaleler arttı.

Ek ödemelerimiz ne oldu?

İkinci soru işin içine Sağlık Bakanlığının da girmesiyle beraber panoları yeni bir sloganın süslemesine vesile oldu: "Doğal olan normal doğum." Bu kapsamda önce sağlık kurumlarının, ardından hekimlerin sezaryen oranları takip edilmeye başlandı. Anne ve bebek dostu hastaneler önceki yılların da mevzusuydu ancak bu yıl anne dostu hastaneler daha dillendirilir oldu. Bu doğrultuda ülke genelinde ve Bakanlık bünyesinde eğitimlere başlandı. Ebelik mesleğine yeni bir yönetmelik hazırlandı. Hekimlere ve ebelere yılın sloganı doğrultusunda hareket ederlerse teşvikler verileceği vad edildi. Doğumhanelere hastane idareleri tarafından teşekkür yazıları gelmeye başladı.

Memur kadınlar doğum sonrası izinlerin uzatılıp uzatılmayacağını, kurumlarındaki kreşlerin yeterliliğini tartışırken işçi kadınlar bu tartışmaların iş yerlerine nasıl yansıtılacağını anlamlandırmaya çalıştı. Sağlık Bakanı açıklamalarına yenisini ekledi: "Çocuğunuz yoksa aile olamazsınız." Tüm bunlar olurken sezaryen oranlarında aman aman bir oynama olmadığı için ebelerin ve hekimlerin ek ödemeleri yerinde saydı. Bakanlığa bağlı hastanelerde görev yapan kadın doğum uzmanları, mevcut şartlarda bir kadın vajinal doğum yapsın da kimse yakasına yapışmasın diye elinden geleni yaptı. Sezaryen oranlarının yüksek olduğu özel sağlık kuruluşlarına yine kimse dokunmadı derken onlar da aba altından sopalandı, planlı sezaryen yasaklandı.

Doğum yöntemini tartışmadan önce çözülecekler listesi

Bu tartışmalar gösteriyor ki doğum şekli, farklı kesimler arasında tartışılmaya devam edecek. Bu yazıda doğumun hangi yolunun normal olduğu konusunu tartışmayacağız. Tartışmaya açık olmayan bir şey varsa o da hem vajinal yolla hem de sezaryen yoluyla

Fotoğraflar: Pixabay

Kadın doğum uzmanları kadar alanda aktif çalışan ebelerin sayısı da yetersiz. Bir yılı aşkın süredir yapılmayan ebe atamaları, ne yazık ki bu 'doğal' sürecin kapsamı dışında tutuluyor.

yaptırılan doğumun risklerinin olduğu. Bu yüzden sağlık kuruluşları herhangi bir tıbbi işlem uygulanmadan elinize onam formları tutuşturur.

Doğum yöntemine sıra gelmeden önce tartışılması gereken bir dizi sorun var. Bunlardan ilki birinci basamak sağlık hizmetlerine kadınların yeterince erişemiyor oluşu. Bugün özellikle kırsalda yaşayan kadınlar gebelik izlemelerini yeterince yaptırmıyor. Kadınlar koruyucu yöntemlere ulaşma noktasında farklı zaman dilimlerinde farklı sorunlarla karşı karşıya kalıyorlar. Birçok köyde hekim yetersizliği nedeniyle Aile Sağlığı Merkezleri haftanın belli günlerinde hizmet veriyor. Örneğin gebelik ve doğum sürecine dair uzmanlar eşliğinde eğitim veren ve vajinal doğuma hazırlayan gebe okulları her zaman mahallenize gelemiyor, telefonla aranıp ilçe sağlık merkezine ya da hastanelere çağırılıyorsunuz. Anlayacağınız, kadınlar açısından verilen hizmet askıda kalmaya devam ediyor.

Bir diğer sürekli sorun, poliklinik hizmetlerine ulaşamaması. "Kuyruklar bitti" diye övünülen hastanelerde uzman hekim sayısının yetersizliğinden dolayı muayene sırası bulmak hâlâ önemli bir sorun. Hele yan dallardan hiç bahsetmeyelim.

Kadınlar bu senaryoyu daha önce izledi

Şimdi aile yılı ilan edenler söylesin

bakalım; gebelik sürecinde takipleri eksik kalmış, perinatolojiden güç bela randevu bulmuş, yetersiz beslenmiş, tetanoz aşılarının dozu tamamlanmamış bir gebe için kameralara bas bas bağıracağı-nız şey, onun "normal" doğurması gerektiği mi? Bütünlüğü bozulmuş sağlık sistemi içinde kadınlar kendileri için en uygun olana ulaşmaya çalışırken aldıkları hizmet yarım yamalak kalıyor. Mesela ilçeden sevk- le il merkezindeki bir hastaneye, yedinci doğumunu gerçekleştirmek için gelen bir gebe vajinal doğumu reddediyor ve kadın doğum uzmanına "Beni sezaryene al" diye yalvarıyor. Çünkü bir daha çocuk doğur-maması için kalan tek yöntemin, sezaryen esnasında tüp bağlama yöntemi olduğunu düşünüyor. O kadına "Normal doğuracak-sın" diye dayatanlar, "Şöyle korunabilirsin, al bu da koruyucu yöntemin" demeyi geri planda bırakıyor.

Geçtiğimiz günlerde ebe bir arkadaşımız Bakanlığa bağlı hastanelerdeki vajinal doğum dayatmalarının kadınları, özel sağlık merkezlerinde ciddi ücretlerle sezaryenle doğuma teşvik edeceğini düşündüğünü dile getirdi. Bu imkansız bir senaryo değil, bunu kürtaj hakkının geldiği noktadan biliyoruz. Bugün yasal olarak 10. haftaya kadar yapı-labilen kürtaja kamu hastanelerinde uzman hekimler asla yanaşmıyor ve kadınlar bu hakka özel hastanelerde, bazen bütçelerinin çok üstünde paralar saçarak ulaşabiliyor.

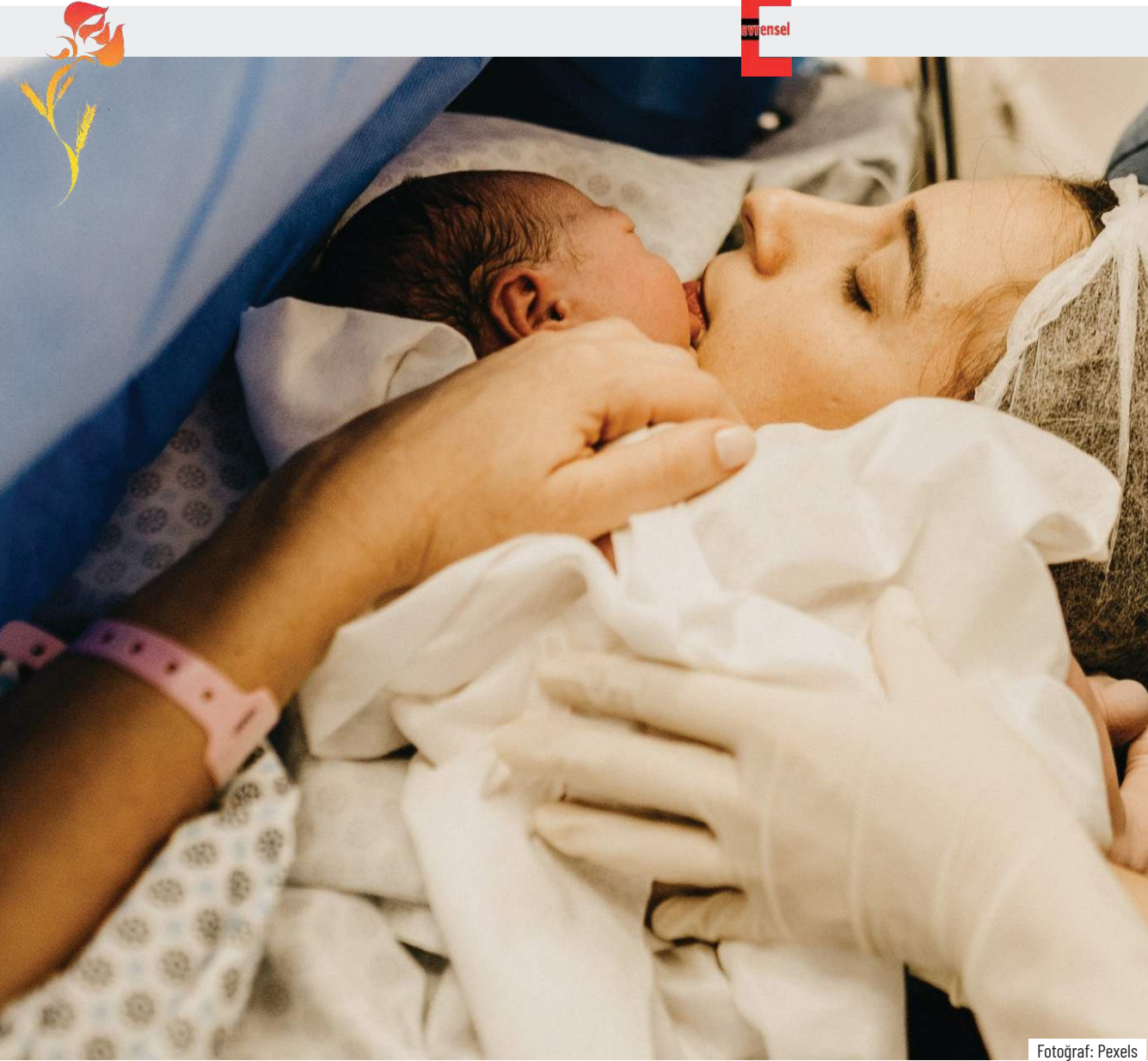

Slogan hazır ama doğumhaneler değil

Bu süreçte vajinal doğum tartışmalarının göbeğinde yer alan doğumhanelerin vaziyeti de oldukça önemli. Çünkü Bakanlık politikaları kapsamında kadının doğum yapacağı alanlar konforlu hale getirilmeye çalışılıyor. Ancak polikliniklerdeki yetersizlikler, doğumhaneler başta olmak üzere diğer kadın hastalıkları ve doğum servislerinde de kendini gösteriyor. Alan ve sağlık çalışanı yetersizliği, ortalıkta pilates topları ve fiyonklu bebek kodları uçuşsa da sürecin tamamen "doğal" ilerlemesine engel oluyor. Kadın doğum uzmanları kadar alanda aktif çalışan ebelerin sayısı da yetersiz. Bir yılı aşkın süredir yapılmayan ebe atamaları ne yazık ki bu "doğal" sürecin kapsamı dışında tutuluyor. Bir uzman hekimse nöbetinde birden fazla alandan sorumlu olmak zorunda kalıyor.

İktidar "Doğal olan normal doğum" kampanyasıyla üç köşesi kayıp bir yap-bozda elindeki tek parça ile resmi tamamlamaya çalışıyor. Diğer parçaları kadınları sözün dışına iterek bulması neredeyse imkansız. Bizim "Şöyle doğurun, şu kadar doğurun" naralarına değil, hem çocuklar hem kendimiz için nitelikli, ulaşılabilir ve sürekli sağlık hizmetine ihtiyacımız var.

Fotoğraf: Pexels

Yaşamıyoruz, hayatta kalmaya çalışıyoruz...

Yeni doğum yapmış kadın Hanife

Denizli

İki çocuk annesiyim. Eşim de ben de asgari ücretle çalışıyoruz. İkinci çocuğumu henüz iki ay önce kucağıma aldım. Hamileliğimin son haftalarına kadar çalışmaya devam ettim. Çünkü doğum raporu alabilmek için belli bir süre sigortalı olmak zorundayız. Bana kalsa, hamileliğimin zor aylarında evde kalmayı, dinlenmeyi tercih ederdim tabii ki. Bazen kendime soruyorum: Sadece bizim için mi bu kadar zor hayat? Yoksa gerçekten zorlaştırılıyor mu?

Çalışırken devlete ait bir kreş olmadığı için çocuğumu özel kreşe vermek zorunda kaldım. Geçinmek için çalışmak zorundayım, çocuğum için çalışmak zorundayım, eğitim masrafları için çalışmak zorundayım, hastane masrafları için çalışmak zorundayım. «Zorundayım» kelimesini özellikle kullanıyorum çünkü çocuklarımın bana en çok ihtiyaç duyduğu zamanlarda yanlarında olamıyorum. Hafta başı işe başlayacağım ve "İki

"Devlet hastanelerinden randevu bulmak neredeyse imkansız. Maalesef özelde doğum yapmak zorunda kaldım, zaten buna mecbur bırakıyorlar. Aldığım doğum parası, özel hastanenin ücretini bile karşılamadı."

aylık çocuğumu kime bırakacağım, beni özler mi, çok ağlar mı?" diye düşünerek çalışmaya, para kazanmaya ve emeğimin karşılığını alamamaya gideceğim. Bu süreçlerde en azından eşimin maaşının bizim masraflarımızı karşılayabilecek düzeyde olmasını istiyorum. Ben de çalışırken emeğimin karşılığını almak istiyorum. Çalışmak zor gelmiyor. Zor gelen, aldığım maaşın hiçbir şeye yetmemesi.

Doğum yapma sürecimi anlatayım. Devlet hastanelerinden randevu bulmak neredeyse imkansız. Maalesef özelde doğum yapmak zorunda kaldım, zaten buna mecbur bırakıyorlar. Aldığım doğum parası, özel hastanenin ücretini bile karşılamadı. Diyelim ki çocuğuma bakmak için bir süre işe gitmeyeceğim, bu durumda verilen işsizlik maaşı asgari ücretin yarısı bile değil. Doğum yapan kadınlara verilen ücretler komik düzeyde, bir kutu mama parasını bile

karşılamıyor.

İktidar yetkilileri çocuk doğurmamızı istiyor ve nasıl doğurmamız gerektiğine karar veriyorlar ama çocuklarımızı sağlıklı bir şekilde yetiştirmemizi sağlayacak koşulları yaratmıyorlar.

Ayrıca sezaryen yasağı getireceklerine, kadınların ve bebeklerinin nasıl sağlıklı koşullarda yaşayabileceklerine dair bir çözüm üretmeleri çok daha faydalı olurdu. Sözde ilk çocuk için bir defaya mahsus 5 bin lira, ikinci çocuk için her ay bin 500 lira, üçüncü çocuk için her ay 5 bin lira gibi vaatler, sosyal yardıma başvurduğumuzda "Biz de bilmiyoruz, henüz yürürlüğe girmedi" denilerek muğlak bir hale geliyor.

Bildiğim tek şey şu: Hayatta kalmaya çalışıyoruz, yaşamıyoruz! Taleplerimizi yükseltmek için bir araya gelmemiz gerekiyor. Zamanı geldiğinde değil, bugünden ses çıkarmazsak o zaman hiç gelmeyecek.

Çocuklu kadınların gerçeği: Beslenmede simit, gelecek için kaygı var

Ayla

Küçükçekmece-İstanbul

Son birkaç haftadır "kadınlar normal doğum yapsın" diye futbol sahalarından devlet erkanına kadar dört bir yandan sesler yükseliyor. Anacığım, size ne biz kadınların nasıl doğuracağından?

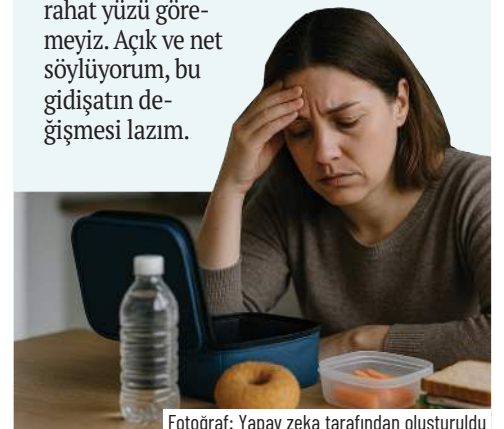
Eğer doktor kontrolüne gidiyorsam, her şey normal seyrediyorsa, doktor bana "Normal doğum yapabilirsin" diyorsa normal doğum yaparım. Sezaryen derse sezaryen olur. Bu böyledir.

Bir de sürekli evlenmeye dair teşvikler açıklanıyor. "Erken yaşta evlenin, üç çocuk, beş çocuk doğurun" diye çıkıp konuşuyorlar. Ama devlet bugün var olan evlatlarımıza bakmıyor. Evlatlarımız yarı aç geziyor. İstedikimiz hiçbir şeyi alamıyoruz. Her şey ateş pahası. Benim eşim kendi işini yapıyor. Asgari ücretin üzerinde alıyor. Çok şükür kıt kanaat geçinmeye çalışıyoruz. Masraflarımız yüksek, evde öğrencimiz var. İki tane evladım var. Biri üniversiteye gidiyor. Aylık masrafı 20-25 bin lira. Geleceğini kursun, kendi ayakları üstünde dursun diye uğraşıyoruz. Diğer oğlum da ortaokula gidiyor. Okul masrafları var.

Önceden çocuklarımız okusun, doktor olsun, avukat olsun diyorduk. Çocuklarımız artık okumak istemiyor çünkü aydın bir gelecek görmüyorlar. Gidip garsonluk, kasiyerlik yapıyorlar. Öğrencilerin çoğu bu durumda. Gençler senelerce iş arıyor. Artık gençler evlenmiyorlar ki doğursunlar. Evlenmek de zorlaştı.

Çocuk ise başka bir boyut. Her şeyi masraf. Okula gönderiyorsun, beslenme koyamıyorsun. Mesela ben çocuğuma günlük beslenme, en basiti bir simit veya poğaça, yanına bir meyve suyu koysam 40 lira oluyor. 22 bin 104 lira asgari ücretle çalışan anne, babalar bir çocuğun eğitimine, beslenmesine yetemiyorken nasıl iki üç çocuğa yetsin?

Şunu söylüyorum; iktidar değişmediği sürece, bu gidişat böyle gittiği sürece ne biz ne çocuklarımız rahat yüzü göremeyiz. Açık ve net söylüyorum, bu gidişatın değişmesi lazım.

Fotoğraf: Yapay zeka tarafından oluşturuldu

Bir anne olarak anlatıyorum: Yaşadıklarımız ‘normal’ değil

Berivan Balkay
İstanbul- Esenyurt

‘Bırakın kaç çocuk yapacağımıza karar vermeyi, önce doğurduğumuz çocuklara sahip çıkın. Eşit, sağlıklı bireyler olarak topluma kazandırılmaları için gerekenleri yapın.’

Merhaba sevgili kadınlar, Bir süredir aile yılı kapsamında kadınlara sürekli ne yapması, kaç çocuk doğurması, hangi koşullarda çalışması, nasıl bir kadın olması, nasıl gülmesi, nasıl giyinmesi gerektiğinden tutun da “çocuğu olmadan aile olamayacağına” kadar ahkam kesiliyor. Şimdi size söylemlere karşı gerçekleri kendi yaşadıklarım üzerinden anlatmak isterim.

Bir yıl önce doğum yaptım. Bu bir yıllık süreçte hem psikolojik olarak hem de çocuk bakımının yükü açısından yaşadıklarımın “kader, kismet” değil de nasıl önceden planlanmış politik hamleler nede niyle ortaya çıktığını öğrendim. Hamileliğimi öğrendiğim an aklımdaki ilk iki şey şuydu: Bu çocuğa ekonomik açıdan nasıl bakacağım, böyle bir dönemde hangi parayla hastane masraflarını karşılayacağım?

Çünkü kirada oturan ve asgari ücretin bir tık üstü maaş alan biri için bunlar çok yüksek masraflar. Doğum ayına kadar devlet hastanesinde tüm takiplerimi yaptırdım fakat her kontrolde saatlerce beklemek zorunda kaldım. Çokça ağrı ve bazı sağlık sorunlarım olmasına rağmen beklemek durumundaydım. Asla stabil olarak bir doktorun takipli hastası olamadım çünkü hasta çok ve doktor yetişemiyor. Hatta riskli bir gebelik sürecim olduğu için altı ve yedinci aylarda doğum ihtimali de ortaya çıkınca stres seviyem daha da yükseldi. Bir yandan kendimin ve bebeğin sağlığı, diğer yandan ise işten erken ayrılmanın gerekirse ne yapacağım kaygısı yoğun. Ücretli izinde alacağım 5-10 bin lirayla nasıl geçinecektik? Başta geçim kaygısı olmak üzere birçok mesele zihnimde

daha da yorucu olmaya başlamıştı.

Devlet hastanesinde takipli bir hasta olmadığım ve haliyle güveneceğim bir doktor arama ihtiyacım olduğu için maalesef özel hastaneye yönelmek zorunda kaldım. Ve bilin bakalım doğumdan kısa bir süre sonra ne oldu? Yenidoğan çetesi dümenler çevirdiği, el kadar bebeklerin canına kıydığı hastanelerden birinde doğum yapmışım. Bunu doğum yaptığım hastane kapatılınca öğrendim. Ucuz atlattığıma mı seviniydim, onlarca ölen bebeğe ve ailelerine mi üzüleyim?

Hani şu “doğal olan normal doğumdur” zırvası da var ya, oraya da ufacak değinmiş olayım. Anne de doktoru da bebek ve anne için en sağlıklı olan doğumu planlar. Ama bazen vajinal doğum esnasında bile gidişat sezaryene dönebilir, buna dair kararı da ancak işin ehli olan doktor verir. Ben vajinal doğum istemeyebilirim, korkabilirim. Bunların her biri her kadına özgü şeylerdir. Esas devlet bu korkuyu aşmama yardımcı olmak için ne yapıyor?

Gebe kadınların en büyük kaygısı güven

Bu ülkede yaşayan ve gebelik geçirmiş ya da hâlâ geçiriyor olan kadınların en büyük kaygısı güven. Doktoruna güvenmek ister, sağlık sistemine güvenmek ister, hastane-deki personele güvenmek ister... Kadınlar devlet hastanelerine güvenmediği için elinde ne var ne yok özel hastanelere yatırıyor. Hele Yenidoğan skandalından sonra kadınlar neye güveneceğini bilmiyor. Peki bu kaygılarımızın sorumlusu sağlıkta özelleştirmenin önünü her fırsatta açıp bizi yoksullukla boğanlar değil de kimler?

Şimdi biz kadınlara “Üç çocuk yapın” diyenler var ya, soruyorum: Birçoğumuzun çocuğu kucacağımıza gelemeden toprağın altına girdi, hem de göz göre göre takip etmediğiniz korkunç bir çetenin eliyle. Bu çetenin mensupları sırtını kimlere yaslayıp bu cinayetleri işledi?

Keza sağlık sistemindeki çürümüşlük

bununla da sınırlı değil. Birçok aşı, birçok ilaç dudak uçuklatan fiyatlarla piyasaya sürülüyor. Halkın en temel hakkı olan sağlıklı olma hakkı elinden alınıyor. Her yer SMA hastası çocukların sadaka kutuları ile dolu ve aileleri adeta “valilik onaylı” dilenciler haline getirildiler. 20 küsür senedir “Sağlıkta çığır açtık” diyenler bu tabloya ne yanıt verecek?

Hangi ‘normal’in çocukları?

Bize reva gördüğünüz üç kurşunluk maaşlarla beslenmesine bir tost koyamadığımız, ayda bir bile olsa et yediremediğimiz çocuklarımıza, tahayyül edemediğimiz, dilimizin dönmediği rakamlardaki bütçelerden bir sabunu bile çok gören siz, eğitim sistemini her yıl onlarca istismarla, şiddetle adını duyuran çeşitli tarikatlara peşkeş çekerek biz emekçi kadınlara nasıl bir gelecek vad ediyorsunuz?

MESEM’lerde, atölyelerde okula gitmesi gereken yaşta çalışıp hasbeler hayatta kalan çocuklar hangi “normal”in çocukları?

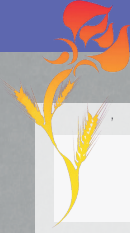
Çocuklarının eline kurutma makinesi verip yan odada canına kıyan kız kardeşimizi de, defalarca kez karakola gittiği halde korunmadığı için çocuğunun gözü önünde kocası tarafından katledilen kız kardeşlerimizi de unutmuyoruz. İnanın hepsi aklımızda.

Bu sorular çoğalır, artar. Ama hepsine cevabımız çok açık. Yıllarca ülkeyi kadın ve çocuk mezarlığına çeviren, bu ülkeyi yönetenlerden başkaları değil. Bırakın kadınların nasıl doğum yapacağına dil uzatmayı da yapmanız gerekeni yapın. Kadınları ve çocukları koruyun! Bırakın kaç çocuk yapacağımıza karar vermeyi, önce doğurduğumuz çocuklara sahip çıkın. Eşit, sağlıklı bireyler olarak topluma kazandırılmaları için gerekenleri yapın. Sokaklarda, okul önlerinde uyuşturucu çetelerinin eline düşmemeleri için sorumluluklarınızı yerine getirin. Önce kadınları ve çocukları yaşatmayı dert edin, gerisini nasıl yapacağımızı biz kadınlar çok iyi biliyoruz.

Fotoğraflar: Pexelshot

İlke Işık

2025 yılı aile yılının ilk dört ayını geride bıraktık.Aile yılının iktidar açısından en temel başlıkları ise nüfus politikaları ve kadınların esnek çalışması oldu. Ama işçi ve emekçi kadınlar da boş durmadı. 8 Mart günü kadınlar aile yılını, mücadele yılını ilan ettiklerini duyurdu ülkenin dört bir yanında.

Şiddete karşı mücadele etmeyen, yoksulluğun ve işsizliğin müsebbibi iktidarın kadınların bedenlerine, hayatlarına müdahalesini kabul etmeyeceklerini ilan ettiler. Derken devamı geldi... 19 Mart günü başlayan süreçte, her yaştan kadın en önde yürüdü. Kitleler halinde alanlara aktı kadınlar. Bütün öfkeleri ile, yıllardır biriktirdikleri ile... Aile yılı mücadele yılı olarak devam edecek görünen o ki...

İşresel: Canva Pro Kolaj

Nüfus elden gidiyor (!)

Düşen doğum ve evlilik oranlarına geçtiğimiz dört ay boyunca sürekli vurgu yapıldı. Üç çocuk ısrarı her fırsatta vurgulandı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 06 Ocak günü kabine toplantısının ardından 2025'i aile yılı ilan ederek doğum hızındaki düşüşün Türkiye açısından varoluşsal bir tehdit olduğunu vurguladı ve "Her seferinde yaptığımız üç çocuk çağırısının ne kadar önemli olduğunu göstermiştir" dedi.

Aile yılı ilanının hemen ardından Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile birlikte ilgili bakanlıklar, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve ilgili kuruluşlardan oluşturulan Nüfus Politikaları Yüksek Kurulu 9 Ocak günü ilk toplantısını gerçekleştirdi. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz gerçekleştirilen ilk toplantı sonrası kurulun sağlıklı bir nüfus yapısı için kısa, orta ve uzun vadeli stratejiler geliştireceği, doğurganlık oranları ve nüfus yenileme seviyesini sürdürülebilir kılmak için eylem planları ve yol haritası oluşturacağını açıkladı. Bundan sonraki süreçte gençlere evlilik kredileri, aile danışmanları, çocuk başına çocuğun bezi dahi karşılayamayacak doğum yardımları gündeme getirildi.

Erdoğan, evlenme yaşının yükseltilmesinden ve boşanma oranlarındaki artıştan duyduğu rahatsızlığı da sıkça dile getirdi. Evliliğin teşviki konusunda Diyanet ve kitle örgütlerine çok iş düşüğünü de ifade etti. Erdoğan, "Biliyoruz ki bugün pek çok aile, 25 yaşına, 30 yaşına, 35 yaşına gelmiş çocuklarını evlenip yuva kurmaya, çocuk sahibi olmaya ne yazık ki ikna edemiyor. İnşaat sektörü artık 2 veya 3+1 değil, daha ziyade stüdyo tarzı 1+1 konutlar yapmaya yöneliyor. Asıl tehlike burada" sözleriyle genç evliliği teşvik etti, bir yandan da iktidar boşanmalarda arabalıcılık uygulamasını propaganda etmeye ve nafaka hakkını da hedefe koymayı sürdürdü. 25 Nisan'da ise Sağlık Bakanı Memişoğlu katıldığı bir programda, "Eğer çocuğunuz yoksa sadece karı koca oluyorsunuz, aile olamıyorsunuz" dedi.

Görsel: Canva Pro Dreamlab

İşçi kadının ilğini sömürme planı

Bu süreçte sıkça esnek çalışma güzellmeleri yer aldı iktidar medyasında. Kadınlar için nasıl avantajlar (!) yaratacağı dillendirildi. Ancak ücretlerin durumu, iş güvencesi, sigorta gibi çalışma hayatının en temel hususlarına ilişkin tek bir söz dahi edilmedi. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz Nüfus Politikaları Yüksek Kurulu sonrasında, "Kadınların Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz Nüfus Politikaları Yüksek Kurulu sonrasında, "Kadınların hem ev hayatını, hem iş hayatını aynı anda sağlıklı biçimde sürdürmeleri ve ikisi arasında bir tercihe zorlanmaması için yeni çalışma modelleri geliştirmemiz gerekiyor" açıklamasını yaptı. İktidar 12. Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Program kapsamında "aile ve iş yaşamı uyumu" adı altında kadın emeğinin ucuz işgücü olarak kullanılması için güvencesiz, esnek ve uzaktan çalışma modellerini yaygınlaştırmaya başladı.

"Normal doğum" baskısı da neymiş canım?

Kadınların kaç çocuk doğuracağı yanı sıra nasıl doğum yapacakları dahi iktidar açısından gündem oldu. Sezaryen doğum fiilen engellenmeye başlandı. Sağlık Bakanı çocuk sahibi olmayan çiftleri aile olarak tanımladığını belirtirken, 13 Nisan'da Sivasspor sahaya "normal doğum" pankartı ile çıktı. 11 tane erkeğin kadınlara nasıl doğum yapacaklarını söyledikleri ülkede, en normal olmayan şeyin bu 11 erkeğin durumu olduğu uzunca konuşuldu. Erdoğan kadınların "normal doğum" tepkilerine yönelik, "Bakanlığımızın normal doğumu teşvik etmesi, cerrahi müdahale yerine normal doğumu özendirilmesi sizi niçin bu kadar rahatsız ediyor?" ifadelerini kullandı. AKP Sözcüsü Ömer Çelik, "Normal doğum kadınlara bir dayatma değil, hekimlerin değerlendireceği bir konu" dedi. Çelik her ne kadar bunun bir dayatma olmadığını söylese de 19 Nisan'da Sağlık Bakanlığı yeni bir yönetmelikle özel tıp merkezlerinde planlı sezaryeni yasakladı. Bunun yanı sıra devlet hastanelerinde de "normal doğum" baskısı arttı. İlk doğumunu sezaryenle yapan kadınlar, sağlık açısından tehlikeli olmasına rağmen ikinci doğumu vajinal yolla yapmaya zorlandı.

Fotoğraf: Freepik

İyi de çocuğa kim bakacak?

Her ne kadar aile yılı kapsamında "çalışan anne babalar için ücretsiz veya düşük ücretli çocuk bakım hizmetleri yaygınlaştırılacak" denilse de bu vaat gerçekliğe kavuşmadı. Hatta belediyelere iktidarın siyasi hesapları ile operasyonlar düzenlenirken, belediyelerin açtığı kreşler dahi tartışma konusu edilebildi. Çocuk bakım sorunu yine kadınlara yüklendi, kadın-

ların esnek ve güvencesiz çalıştırılması için bir bahane haline getirildi. 14 Ocak'ta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Göktaş, "Komşu anne sistemi gibi farklı bakım modellerini de hayata geçiriyoruz. Amacımız, hem anneleri hem babaları evlilik süreçlerinde anne baba olduklarında desteklemek ve iş ile yaşam döngüsü arasında bir tercih yapmak zorunda bırakmadan onlara her türlü desteği sağlamak" diyerek çocukların bakımını dahi kadınların güvencesiz istihdamı ile çözmeye giriştiklerini itiraf etti.

Fotoğraf: Freepik

Başımızın belası yargı paketleri

Çocuk ve kadına yönelik suç işlemiş olanların yararlanacağı ancak toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanmışların, özgürlük ve demokrasi istemişlerin ya da işçilerin örgütlenmesi için çaba harcayanların yararlanamayacağı affı barındıran bir yargı paketi konuşuluyor ülkede. Bununla birlikte kadın ve LGBTİ'lerin hayatlarını hedef alan 10. Yargı Paketi de sahneye çıkmak için bekliyor.

AKP, muhaliflerle doldurulmuş cezaevlerini rahatlatarak bir af düzenlemesi üzerinde çalışıyor. Pandemiye çıkarılan ve açık cezaevinde bulunan hükümlülerin, kalan cezalarını denetimli serbestlikle geçirmesi planlanıyor. Kadına ve çocuğa şiddet faillerini de kapsayan kamuoyunda örtülü af olarak tartışılan bu uygulamayı daha da genişletmek isteyen bir paket söz konusu olan. Bunun yanı sıra Ceza İnfaz Yasası'nda planlanan yeni değişikliklerle ev hapsi, geceyinin infaz ve hafta sonu infaz uygulamasındaki 3 yılın altındaki cezaların, 5 yıla çıkarılması isteniyor. 10. Yargı Paketi ile birlikte ise kadın ve LGBTİ'lere yönelik saldırının boyutu artıyor, TCK

225. Maddede düzenlenen hayasızca hareketler suçuna, "Doğuştan gelen biyolojik cinsiyete ve genel ahlaka aykırı tutum ve davranışta bulunmayı alenen teşvik etmek, övmek veya özendirilmek ile aynı cinsiyetten kişilerin nişan ya da evlenme töreni yapması" da ekleniyor. Üstelik her iki eklemeye ilişkin dört yıla varan üst sınırlı hapis cezası öngörüldü. Diğer düzenleme cinsiyet değiştirme sürecini düzenleyen Türk Medeni Kanunun 40. Maddesine ilişkin. Bu maddede ilişkin değişiklik yaş sınırını 18'den 21'e çıkarırken, üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun kalma şartına bağlanıyor.

Eşitlik için mücadele eden kadınlara "sıfır tolerans"

Fotoğraf: Evrensel

Erdoğan, aile yılının ilk dört ayında eşitliği sağlayacak hakların kadınlar için söz konusu olamayacağını, bu hakların "Batı özentisi nifak tohumları" olduğunu söylerken kadınların özgür ve mutlu olduğunu iddia etti. Erdoğan, 19 Nisan'da katıldığı KADEM 5. Genel Kurulunda "Kadını ve erkeği karşı karşıya getiren anlayış, asırlarca yönünü şaşırması bir vaziyette insanlığa en kararlık deneyimleri yaşatan Batı'ya aittir....hak, özgürlük, eşitlik ambalajıyla reklamı yapılan bu

çarpık demokrasi anlayışının albenisine uzunca bir süre ne yazık ki kapıldık. Bunun da sıkıntılarını çok farklı alanlarda yaşadık, halen de yaşıyoruz. Kadın hakları ile ilgili Batı patentli kampanyalara ve argümanlara da aynı zaviyeden bakmamız gerektiğine inanıyorum" diyerek kadınların yaşadıkları şiddete, eşitsizliğe ve ayrımcılığa karşı yürüttükleri eşitlik mücadelesine karşı duruşunu bir kez daha gösterdi. Dahası kadınların, bahsettiği "yeni Türkiye'ye" uyum sağlamayı öğreneceğini söyledi.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Devlet izlerken kadınlar katledildi

Cumhurbaşkanı 8 Mart'ta yaptığı açıklamayla 2022'de kanun düzeyinde yaptıkları değişikliklerle kadına yönelik suçların cezasını artırıp caydırıcılığı güçlendirdiklerini, şiddet önleme ve izleme merkezleri, kadın konukevleri ve sosyal hizmet merkezlerinde bulunan şiddetle mücadele irtibat noktaları ile kadına şiddetle mücadeledeki kurumsal kapasiteyi önemli oranda artırdıklarını ifade etti ve "sıfır tolerans" ilkesini yineledi. Ama geçen zaman içerisinde tek bir sığınmaevi açılmadı. Tedbir kararlarına rağmen kadınlar katledilmeye devam edildi,

cezasızlık ayyuka çıktı. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre, 2024 yılı en çok kadın cinayeti ve şüpheli kadın ölümünün gerçekleştiği yıl oldu, 394 kadın cinayeti ve 259 şüpheli ölüm gerçekleşti. 3 Şubat'ta Yargıtay, 2020'de Pinar Gültekin'in vahşice öldürülmesinin ardından verilen "ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını", birini yakarak öldürmenin "canavarca hisle ve tasarlayarak öldürme" olmadığını iddia ederek bozdu ve haksız tahrik indirimi uygulanmasını istedi.

Makinenin bakımı işçinin parmağından daha pahalı

Adile Doğan
İstanbul- Esenyali

Yangında, selde, pandemide, depremde... Kısacası her koşulda işçiler hep çalışır. İşçiler çocuklarını merak edemez, doğal afetlerde evine koşup gidemez. Çünkü kıyamet bile kopsa o sevkiyat yapılacak, o ürün tezgâhtan geçip paketlenecek. 6 Şubat depremlerinde bunun abartılı bir ifade olmadığını en acı haliyle görmüştük. Sevdikleri enkaz altında kalan, evleri yıkılmış, ne yapacağını bilmeyen işçiler, patronların açgözlülüğü ve kâr hırsı yüzünden işe çağırılmıştı.

İstanbul'daki 6.2'lik depremde de aynı tablo karşımıza çıktı. 23 Nisan resmi tatil olmasına rağmen binlerce işçi zorunlu mesaiye çağırıldı. O gün çocuklarının okul gösterisi mi vardı, okul gezisi mi? Patron için önem-sizdi. İşçi Emine'nin çocuğunun yanında olmasına gerek yoktu ona göre. Zaten o çocuk her sabah tek başına kahvaltısını yapar, okul yolunu tutardı.

"Şimdi ne icat çıkarıyorsunuz, gitsin çocuk tek başına eğlensin. Şımartmayın bu kadar çocukları," demiş Emine'nin vardiya amiri. Oysa çocuğunun ilk gösterisiydi. Emine ise "Zaten paraya ihtiyaç var," diyerek işe koyulmuştu, depremden habersiz. Deprem olduğunda tek düşündüğü çocuğu olmuştı, diğer kadın işçiler gibi.

Depremden korunma 10 dakika

Fabrikada sadece 10 dakika dışarı çıkma-

Fotoğraf: Canva Pro

larına izin verilmiş, sonra yeniden iş başı düdüğü çalmıştı. Kimse ölmediğine göre çalışmaya devam. Çocuklarını aramalarına bile izin verilmemişti. İkinci deprem olmasına rağmen makineler durmamıştı. Ta ki işçiler hep birlikte ses çıkarana kadar... Sonunda servislerle ayrılanlar oldu ama saat 15.30'a kadar çalıştıkları halde fazla mesai kesilecekti. İşte bir başka deprem gerçeği: İşçiler ölmediği sürece çalışmaya devam eder. Patronun işi dışında hiçbir şey düşünemezler,

çocuğunu bile.

'Yani bizim parmaklarımız kopabilir'

Söz konusu büyük metal fabrikası, kadın işçilerin uzun süredir kötü koşullara karşı ses yükselttiği bir yer. Ücretler düşük, baskı bitmiyor. İzin almak neredeyse imkânsız. Zorunlu mesaiye kalmayanın önüne tutanak konuluyor, sürgünle tehdit ediliyor. İşçi bıkp istifa edene kadar her türlü baskı mubah.

En can alıcı sorunlardan biri de iş ka-

zaları. Bazı makinelerin bakımı, işçilerin parmaklarından daha pahalı. "Yani bizim parmaklarımız kopabilir," diyor bir kadın işçi. Parmağı kopan işçinin hastane masrafı karşılanıyor, raporu veriliyor, belki teşekkür bile ediliyor. Ama dava açmaz. Çünkü baskı yapılır, olay unutulunca da işten çıkarılır.

Yılmak yok, mücadeleye devam

Bunca sorunun olduğu bir yerde birleşmek, mücadele etmek kaçınılmaz. İş yerine sendika getirmek isteyen kadınların bir yıl önceki çabası boşa çıkmıştı. Ne yazık ki bazı işçiler, patrona ve ustalara sendika isteyen arkadaşlarını ihbar etmişti. Sonuç: 15 işçi işten çıkarıldı. Buna rağmen yeniden güven inşa etmek isteyen kadınlar var. "Aramızda bizi yarı yolda bırakacaklar yine olacaktır," diyor görüştüğümüz kadınlar. Ama bu kez daha sağlam adımlar atmak için birlikte güvenilir yollar arıyorlar.

Ve bu yollar elbette bulunacak, bulunmak zorunda. Çünkü bu vahşi düzen, kadın işçilerin damarındaki tüm kanı emene kadar durmayacak. O yüzden birbirlerine güvenecekler, tıpkı 6 Şubat'tan sonra Türkiye'nin dört bir yanından birleşip "kız kardeşlik köprüsü" kuran kadınlar gibi. Sadece yardım toplayan değil, hamile olduğu halde işe çağrılan depremzede kız kardeşimizin sesini duyurmak için yükselen kadınlar gibi. O kadınlar hem yaraları sardı hem de patronların nasıl sadece kendilerini düşündüklerini tüm dünyaya gösterdi.

Şimdi fabrikalarda, kadınların parmaklarını makineden daha ucuz görenlere, depremde bile kârından vazgeçmeyenlere karşı bu düzeni değiştirmek için yan yana gelmeliyiz.

Canımızdan önce mesaimiz var

Bir işçi, yaşadığı depremin ardından kaleme aldığı bu mektupta, patronların kâr hırsı uğruna nasıl ölümle burun buruna geldiklerini, nasıl değersiz hissettiğini anlatıyor.

Metal işçisi bir kadın
İstanbul- Tuzla

Merhaba, ben 21 yaşındayım. Bir buçuk yıldır Tuzla'da bir metal fabrikasında çalışıyorum. Geçen günlerde çok kötü şeyler yaşadık. Gerçi hep yaşıyorduk ama bu sefer patronların eliyle ölüme daha da yaklaştık. 23 Nisan'da depremin olduğu sırada ben dişlerimi fırçalıyordum, lavabodaydım. Ne olduğunu ilk anlamadım, sallanınca ve lavabonun kapısı çatlayınca deprem olduğunu anladım ve hızlıca oradan uzaklaşıp dışarı çıktım. Herkes dışarı çıkmıştı; dışarıda durma süremiz yaklaşık 10 dakikaydı. Deprem ne kadar sürdü, devam edecek mi, ne olacak bilmeden klasik molamızı kullandık, deprem oldu diye 10 dakika durabildik. Sonra direkt iş başı yapmaya başladık.

Artçılar olabilirdi diye düşünürken yine deprem oldu ama biz ona rağmen çalışmaya devam ettik. O bölgede olan çoğu fabrikadaki insanlar evlerine gitmesine rağmen biz çalışmaya devam ettik. "Artçılar devam ediyor" dememize rağmen hiçbir şey söylemediler, zorla çalıştık, canımızdan önemli mi iş? Saat 15.00 gibi tekrar deprem olduğunda en sonunda eve gönderdiler, peki neden ilk deprem olduğunda biz çalışmaya devam ettik? Birçok işçi çocuğunu, eşini, ailesini merak etti. Ulaşamadılar, hatlar kesildi. Yıkım olmayan bir depremde bile hatlar kesildi. Çalışırken neden çalıştığımızı o an sorgulayamadık bile, çünkü hepimiz sevdiğimiz insanları düşünüyorduk. Patronlar da bizim şaşkınlığımızı kullandılar. Bu ülkede depremden ölmesek bile patronlar para uğruna bizi sömürmeye devam ederken ölüme sürükleyecekler o kesin.

Görsel: Canva Pro

Fotoğraf: Evrensel

‘İki göz evim olsun, içinde huzurum olsun’

Kıvılcım Eftelya
Malatya

6 Şubat depremlerinin üzerinden iki yılı aşkın süre geçmiş olmasına rağmen hâlâ konteynerlerde yaşam mücadelesi veren kadınlarla bir araya geliyoruz Samanköy Konteyner Kent’te. Güneşli bir gün olunca bir konteynerin önüne taburelerimizi, sandalyelerimizi çekip oturuyoruz. Konteyner kentin sorunlarının yanında kadınların kendi hayatlarında yaşadıkları zorlukları da konuşuyoruz. Bu kadınlardan birisi de 39 yaşında hurdacılık yaparak geçimini sağlamaya çalışan Nejla.

“Düzenli bir işimiz yok”

Depremden önce hurdacılığa başladığını söyleyen Nejla, hurdacılık dışında da düzenli olmayan işlere gittiğini anlatıyor: “Çobanlık da yapıyorum. Köylerde büyükbaş hayvanları su kenarına götürüyoruz. Birkaç aylığına gidiyoruz. Gittiğimiz yerlerde çadırdaki kalıyoruz. Düzenli bir işimiz yok. Mevsimlik işçiliğe gideriz, çobanlığa gideriz. Kim çağırırsa oraya gideriz. Bizim öyle sabit bir yerimiz yok.”

Hurdacılığa dair konuşmadan önce kendi yaşamına dair konuşuyoruz Nejla’yla. Bir konteynerde 11 kişi kaldıklarını söylüyor: Kendisi, eşi, 4 çocuk, 4 torun bir de gelini. Eşi çalışmıyor, bunun yanında da eşinin hem psikolojik olarak hasta olduğunu hem de alkol problemi olduğunu söylüyor. Nejla, “Evin geçimini ben sağlıyorum. İki kızım evlenip boşandı, benimle kalıyor. Bir oğlum evli, gelinimle beraber o da bizde kalıyor. Oğlum çalışmıyor, engelli maaşı var. Bir de kızlarımdan biri işitme engelli, onun da en-

gelli maaşı var. Şu anda evde okuyan diğer oğlum var, ikinci sınıfa gidiyor” diyor.

“Ben evliliği oyun gibi bir şey zannediyordum”

Henüz 15 yaşındayken evlendirildiğini söyleyen Nejla, “İlk çocuğumu, 16 yaşında doğurdum. Ben oğlumla büyüdüm. Karınımdaki çocukla ip atlıyordum. Ben evliliği oyun gibi bir şey zannediyordum. Ben ne bileyim ki evlilik nasıl bir şey? Beni babam evlendirdi. Beni de yaktılar” diyor.

Nejla henüz çocuk yaşta evlenmiş olmanın acısını kendi kızları yaşamasın diye ne kadar çabalasa da bunun önüne geçemiyor. Şu anda iki aylık bir bebeği olan kızının 15 yaşında evlendiğini söyleyen Nejla, “Kızlarımın evlenmelerini hiç istemedim ama kaçtılar. Ne kadar peşlerine düştüysem de bulamadım. Kızım 14 yaşında doğum yaptı, çok zor bir doğum oldu. Beni öteki dünyaya götürdü getirdi” diyor.

“Bu yaşadıklarım şiddetten fazlası”

Eşinin kendisine şiddet uyguladığını, alkol aldığında sürekli kavga çıkardığını, bağırarak anlatıyor Nejla: “Bu yaşadıklarım şiddetten fazlası. Boşanmayı çok düşündüm ama o gitmiyor. Normalde boşanır biter ya bizde öyle bir şey yok işte. ‘Bu eve dirin girdi, ölün çıkar’ diyorlar. Eşim ancak başka biriyle evlenip hayatını değiştirirse bırakır, yoksa bırakmaz.”

Konteynerde yaşanan bu kavgalardan birinde komşusunun polisi arayarak şikayet ettiğini söyleyen Nejla, “Polis aldı götürdü, beş dakika sonra geri geldi. Polis de gelip bize dert yanıyor ‘Abla ne yapalım’ diye. Yasa bunun önünü kapatmış” diyor.

Sabahın beşinde hurda toplamak için yollara düşüyor Nejla. Kış, soğuk demeden çalışan Nejla, “Kolay bir iş değil. Çöplere düşüyoruz. El arabasıyla kazanıyoruz. Millet geçince çöpe bakamıyorsun, utanıyorsun. Ama mecbur çocuklarımızın geçimi için yapmak zorunda kalıyorum. Topladığım hurdaları, hurdacılara satıyorum. Kağıdı, kartonu, plastiği ayrı para” diyor. Genellikle bulunduğu yerin çok uzağında hurdaya çıkıyor. Sanayi civarında geziyor, market önlerinde karton topluyor.

“Arabayı durduruyorlar, taciz ediyorlar”

Bir kadın hurdacı olarak yaşadığı zorluklara değinen Nejla, “Bazen hurda topladığım zaman sağ olsun bazı abiler yardım ediyor. Ama hepsi aynı değil erkeklerin. Arabayı durduruyorlar, taciz ediyorlar. Ama biz onlara bakmıyoruz, önümüze bakıp ilerliyoruz ya da küfrediyoruz” diyor.

Diğer kadın hurdacılarla zaman zaman iş için bir araya geldiklerini söyleyen Nejla, “Mesela diyelim dışarıda hurda var. Arıyoruz birbirimizi ‘Hadi beraber gidelim’ diye. Ama onun dışında oturup çay kahve içme gibi bir olayımız yok. Herkes kendi yoluna bakar” diyor.

Yaptığı işten dolayı bazen çevresinin kendisini yargıladığını söyleyen Nejla, “‘Bu işi yapacağına başka iş yapabilirsin’ diyorlar. Ama bilmiyorlar, bilmeden konuşuyorlar. Ben aslında işe giremiyorum. Belimde 18 tane platin var. Normalde 1 saatten fazla ayakta duramam, oturmak zorundayım ama iş yapıyorum” diyor.

“Oysa ben gezmeyi çok severim”

Sosyalleşme için çok fazla olanağının olmadığını anlatan Nejla, “Aile içinde de öyle. Herkes kendi halinde oluyor ya telefon ya televizyon. Benim genelde televizyon. Pikniğe, gezmeye falan gitmiyoruz hiç. Binde bir çocuklar isterse kapının önünde piknik yaparız. Oysa ben dışarıda gezmeyi çok severim. Su kenarında olmayı, piknik yapmayı severim. Çocuklar da bana çekmiş severler ama yapamıyoruz” diyor.

Depremden önce Nejla, ailesiyle beraber kirada bir evde kalıyormuş. Ancak depremden sonra ev sahibi onları evden çıkartmış. Onlar da kendi imkanlarıyla derme çatma bir baraka kurmuşlar. İki sene bu şekilde yaşamışlar. Ancak bu sefer de arsa sahibi onları çıkartmış. Nejla yaşadıkları barınma sorununu şu sözlerle anlatıyor: “Ben konteyner kente kaç defa başvurduğum ancak bana konteyner vermediler ev yıkık değil diye. Sonra valinin yanına gittim, yine olmadı. Bizim bir pikabımız vardı, geldik burada konteyner kentte pikabın içinde iki üç gün kaldık. 11 kişi kaldık. Kıştı, çoluk çocuk hep hasta oldu. Hepsi hastanede bir hafta yattı. İki defa boş olan konteynerlerden birine girdik artık mecbur. Ama hemen geri çıkardılar bizi. Ben de telefonda videoya çektim. WhatsApp’a attım. WhatsApp’tan görenler yardıma geldi. En son konteyner verdiler. Konteyner kente geleli 6 ay kadar oldu.”

Son olarak Nejla’ya hayalini sorduğumuzdaysa, “Bende hayal mi bıraktılar? Bütün hayallerim suya düştü. İstedğim tek şey iki göz evim olsun, içinde de huzurum olsun. Başka bir şey istemem” diyor.

Çalışması serbest, yaşaması yasak kızların hikayesi:

Vatan Millet Samatya

Künye
Yazar : Seray Şahiner
Sayfa Sayısı: 336
Doğan Kitap
Yayın Tarihi: Şubat 2025

Fotoğraf: Freepik

Sevil Aracı

Seray Şahiner'in son romanı "Vatan, Millet, Samatya" Doğan Kitap imzasıyla Şubat ayında okurlarıyla buluştu. Roman, üç kuşak kadının hikayesinin iki çocuğun dilinden anlatıyor. Melek, annesi ve Melek'in kızı İnci'nin yaşam öykülerini, kitabın ilk iki bölümünde çocuk Melek'in, üçüncü bölümünde ise İnci'nin dilinden okuyoruz. Orta gelirli bir ailenin kızı olan Melek'in Menderes döneminde başlayan hikayesi, kızı İnci'nin Özal'ın öldüğü dönemde yaşadıklarıyla son buluyor.

Bu roman aynı zamanda erkenden büyüme zorunda kalan kız çocuklarının hikayesi. Melek, katı yürekli ve cimri annesi yüzünden sevgi görmeden, çocuk yaşta birilerine hizmetçi verilerek, çalıştırılarak büyümüş bir kız çocuğu. "Kimse beni sevmeyince kendi kendimi evlat edindim" diyen...

Melek'in yaşamının ilk kısmı Samatya'nın atmosferinde geçiyor. Yoksul ailelerle çevrili bir ortamda, kadınların ve kız çocuklarının hapsedildiği cenderenin çok iyi tasvir edildiği roman, mizah ve trajediyi harmanlayan bir anlatıma sahip. Anlatılanın acıklı bir hikaye olmasına karşın çocuk Melek ve İnci'nin sözleri, boylarından büyük tespitleri, insanı çoğunlukla güldürüyor da.

'Keşke biz de babamızı aldırabilsek'

Melek, daha 8 yaşındayken öğretmeninin yatalak annesine bakıcı veriliyor. Sonraları ise ablasının yerine yazları zengin bir ailenin yaşlı büyükannelelerine bakmak için gönderiliyor. Melek bir yandan çalışma hayatının zorluklarının bir yandan da ailesi tarafından değer görmemenin acısını çekiyor. Samatya'nın "çalışması serbest yaşaması yasak kızları"nın yasaklara karşı geliştirdikleri taktikler, "memeleri hapishaneleri olan ablaların" evden çıkabilmek için "ellerine tutturulan tıgılar, şişler, iğnelerle kazdıkları örnek alma tünelleri" de romanın ilk kısmında maharetle işleniyor.

Melek ve ailesinin Millet'e taşınmalarıyla başlayan ikinci kısımda Melek'in genç kızıyla adım attığı dönem anlatılıyor. Bu dönem aniden umulmadık bir taciz olayı ile kesiliyor ve Vatan bölümünde hikaye bu kez Melek'in kızı İnci'nin dilinden anlatılmaya başlanıyor.

Melek'in nasıl evlenip çocuk sahibi olduğunu, İnci'nin anlattıklarından yarım yamalak anlamakla birlikte Melek'in evlilik öyküsü ile ilgili tam bir aydınlanma da yaşayamıyoruz. Melek'in bazı yoğun şiddet olaylarından sonra ailesinin taşındığı Eskişehir'e gidiş gelişlerindeki konuşmalardan, onaylanmayan bir evlilik yaptığını anlıyoruz sadece.

Melek sevgisiz, ilgisiz büyümüş olsa da kızına tüm sevgisini ve ilgisini vermiş bir anne. Ancak onların da en büyük trajedileri

İnci'nin babası Kadim. Kadim, her ne kadar kızını çok sevse, "içinde kalmam" diye ne istese yapmak istese de hem alkolik, hem çok kıskanç, hem de şiddet uygulayan biri. Babası evde sürekli olay çıkartan, sinirlenen, annesini sürekli döven İnci, "Keşke büyüklerin çocukları aldırabilirdiği gibi biz de babamızı aldırabilsek" diyerek annesi ile kurdukları dünyada babasının öleceği günü bekliyor. Babası kendisine hiç el kaldırmamış olmasına rağmen, annesine yaşattıkları, babasından kurtulmak istemesinin sebebi oluyor İnci için. İnci'nin hayatta kalma mottosu: "Babamı daha az görmek için yapacağımız şeyler: Her şey."

'Bütün kocalar üveydir'

"Balkonda portakalı yerken anneme diyorum ki, "Biliyor musun? Nevin Teyze'nin kocası üveymiş." Annem yapış yapış olmuş ellerimi portakal kabuğunun içiyle silerken cevap veriyor: "Bütün kocalar üveydir."

Kitap, özellikle kadınların yaşadığı toplumsal baskıları, şiddeti, bunlar karşısında kadınların var olma çabalarını sürükleyici bir dille anlatan, kadının ezilmişliği sorununu çocuk diliyle irdelediği için mizahi yönü de olan etkileyici ve güçlü bir eser. Emekçi mahallelerinde kız çocukları ve kadınların yaşadığı, yaşayabileceği her soruna değinen; çocuk işçiliğini, okullarda yaşanan sorunları, çocukken yaşananların nasıl ömür boyu peşimizden geldiğini de anlatan bu roman sizi bir yandan gülümsetirken bir yandan da içinizde bir sızı bırakacak.

Seray Şahiner kimdir?

Seray Şahiner, 1984 yılında Bursa'da doğdu, İstanbul'da büyüdü. 2007'de İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümünden mezun oldu. 2011'de Marmara Üniversitesi, Sinema Anabilim Dalında yüksek lisansını tamamladı. Dönemsel olarak garsonluk, konfeksiyonda el işçiliği ve makinecilik yaptı. Hayvan dergisi ve Birgün gazetesinde muhabir olarak çalıştı. Ot dergisi ve Birgün gazetesinde yazdı. 2007'de Gelin Baş, 2011'de Hanımların Dikkatine adlı öykü kitaplarını yayımladı. 2014'te Antabus adlı romanı, 2015'te Reklamı Atla adlı deneme kitabı, 2017'de Kul romanı, 2019'da Hepyek adlı öykü kitabı, 2021'de Ülker Abla ve son olarak 2025 yılında Vatan Millet Samatya romanı yayımlandı. Hanımların Dikkatine adlı öykü kitabı ile 2012 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü, Kul romanı ile 2018 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı, Ülker Abla romanı ile 2022 Duygu Asena Roman Ödülü'nü ve Dünya Kitap Yılın Telif Kitabı Ödülü'nü aldı. Gelin Baş kitabında yer alan öyküler Şehir Tiyatroları ve Tiyatro Boyalı Kuş tarafından sahnelendi. Aynı adla Tatbikat Sahnesi'nce sahnelenen Antabus ile 2016 Afife Tiyatro Ödülleri'nde Cevat Fehmi Başkut Özel Ödülü'nü aldı.

“Ben de güzel bir hayat yaşamak istedim Nevruz”

Nevruz Mersin
İstanbul- Esenyali

Nilüfer derneğimize gelen, sokakta gördüğümüz, aynı apartmanda yaşadığımız binlerce kadından biri. Bir şekilde kurtulmuş, derneğimizle tanışmış ve şimdi dayanışmayla değişimin ve değiştirmenin bir parçası oluyor.

İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun diplomasının iptalinin hemen ardından tutuklanması üzerine “ne yapabiliriz?” sorusuyla giriyor derneğin kapısından içeri Nilüfer. Daha önce de birkaç kere gelmiş derneğe ama bu sefer duruma ses çıkarmanın ihtiyacını hissetmiş. Oturup kendi başından geçenleri de bir bir anlatıyor. Bir de hikayesini Ekmek ve Gül'e anlatıp dergiye yazma fikrini de olgunlaştırmışlar oracıkta.

“Nasıl oldu anlamadım, ben başımdan geçenleri anlatmakta zorlanıyordum ama bir şey oldu o gün. İçimdekiler aniden dökülüverdi ağzımdan” diye başlıyor sohbetimiz. 50'li yaşlarında iki çocuk annesi hoş ve aynı zamanda güleç bir kadın Nilüfer. Ara ara anlatmakta güçlük çektiğini söylüyor, haksız da sayılmaz. Çünkü başından geçenler öyle kolay sayılacak cinsten değil. 15 yaşında başlamış onun hikayesi. Akra-bası olan ama daha önce hiç tanımadığı bir adamla bir ay içinde evlendirilip ablasının da refakatiyle İstanbul'a göndermişler Nilüfer'i. “Gel seninle bir şey konuşacağız, seni ona veriyoruz dediler ve bir mal verirmiş gibi evlendirdiler. Ben o zamanlar kuaförde çalışıyordum. Hayallerim vardı, çalışacaktım sonra da kendi dükkanımı açacaktım” diyor.

“Evlendikten sonra da bir süre ablamla uyudum. Korkuyordum, evlenmenin ne demek olduğunu bilmiyordum. Ben de

çocuğum, daha 15 yaşındayım. Beraber uyuduğumuz ilk gece çok korktum. O gün içimde bir şeyler koptu” derken aynı zamanda eşinin ona ailesinin hizmet etmesini ve annesinin sözünden çıkmaması gerektiğini tembihlediğini de anlatıyor bir yandan.

10 kişilik bir ailenin bütün sorumluluğu onun omuzlarına yüklenmiş. “Evlendikten kısa bir süre sonra bana hediye aldığı parfümle içeri girdi eşim. Çok sevinmiştim hemen sıktım eğilip öpmek istedim, ‘Git midemi bulandırdın’ dedi. Asıl onun kokusu benim midemi bulandırmıştı. Ne olduğunu anlamadım, ablama sordum. ‘Alkol içmiş’ dedi. Alkolle o gece tanıştım” diyor Nilüfer.

Kısa sürede gebe kalmış Nilüfer, o sıralar fabrikada işçilik yapan eşi ise tüberküloz olup hastaneye yatınca o haliyle eşinin yanında kalmış. Eşi hastanedeyken doğum yapmış. Yaşadığı ilk şiddet ise yine eşinin alkol aldığı bir gece ailesinin kışkırtmasıyla gerçekleşmiş. Sonra da dur durak bilmemiş.

“Kızım bir aylıktı, emzirince ‘Terbiyesize bak çocuk emziriyor’ diyorlardı. Yemek yapıyorlardı ama ben bir şey yiyemiyordum” diyen Nilüfer eşinin kendisine cinsel şiddet uyguladığını da anlatıyor. Bu süre zarfında babasının evine giden Nilüfer, kısa sürede eşinin “Pişmanım” demesi üzerine geri dönmüş. Şiddet ise katlanarak

devam etmiş.

Büyük kızı üç yaşındayken tekrar ayrılan Nilüfer, beş yıl eşinden ayrı kalmış. O süre zarfında eşi başkasıyla evlenmiş, 6 ay evli kalmış. Bu süreçte evlendiği kadını da hamile bırakıp sonra kürtaja zorlamış. Nilüfer sonrasında eşiyle tekrar barışmış. İkinci kızına hamile kalmış, geri döndükten sonra ilk birkaç ay iyi gidiyormuş ta ki çocuğu aldırarak için yasal süre bitene kadar. Sonrasında tekrar başlamış şiddet, yemeğin tuzu yok diye darbedilmiş, sokağa atılmış. Kızıyla parklarda yatmış, komşularda barınmış ama geri dönememiş babasının evine, çünkü her zamanki gibi “çocuklarla gelemezsin” engeline takılmış.

Ekonomik olarak çok büyük zorluklar çekmiş Nilüfer. Eşi bir süre sonra işsiz kalmış, ailesinden para alıp sadece alkol alıyormuş. Nilüfer, ailesinin ve komşularının yardımıyla geçinmeye çalışıp şiddetin her türüsünü yaşamış. Anlatırken gözlerinden süzülen yaşla birlikte hem kendine hem de kızlarına haksızlık ettiğinden yakınıyor ara ara.

Küçük kızı iki yaşındayken tekstilde çalışmaya başlamış Nilüfer. İşe başladıktan sonra kıskançlıklar başlamış, eşi mesai saatlerinde yanına gelip çalıştığı yerde kendisine zorluk çıkarırmış. Nilüfer, alnındaki yapay deriyi göstererek “Beni çalıştığım iş yerindekilerle birlikte olmakla itham edip dövdü. Çocuklarım ağlayıp, sokakta yardım istediler. Hastaneye götürmüşler sonra.

Üç gün yoğun bakımda kaldım. Ailesinin baskısıyla şikayetçi olmadım. Çocuklarımı elimden almalarından korktum” diye anlatıyor yaşadıklarını.

Çocuklarının ısrarı üzerine küçük kızını ablasına teslim edip evi terk etmiş. Bu süreçte çocukları çok şiddet görmüş. Hem babalarından dayak yemiş hem de istismara uğramışlar: “Dövüyormuş yavrumu, işkence ediyormuş. Karınlarını doyurmaya halalarına gidecekken küçük kızım ağlamış ‘Ben gitmek istemiyorum abla eniştem beni istemediğim şeylere zorluyor’ diye.”

Bunu öğrendikten sonra çocuklarını o evden almak için elinden geleni yapmış Nilüfer. Bir süre çocukları görmek için gidip geldiği sırada baskılara uğramış ama bırakmamış, hepsinden kurtulup çocuklarını almış. O sırada zaten başkasıyla yaşamaya başlayan eşinden kısa sürede boşanmış. Sonra derme çatma bir evde yeni bir yaşam kurmuş kızları için. Kızlarıyla yaşadığı sorunları çözmesi ise uzunca bir zamanını almış. Ama kızları çok küçük yaşta evlenmiş, buna engel olamamış Nilüfer: “Biri kendisinden 10 yaş büyük biriyle evlendi. Aşırı kıskanç ve baskıcı bir eşi var. Diğeri ise 18 yaşına girince babası gibi biriyle evlendi. Evlenmelerine mani olmadım ama kızlarımı evlendikten sonra dahi okuttum. Şimdi ikisi de üniversite mezunu” diyor Nilüfer.

Tekstil işçisi olan Nilüfer'in belki de tek şansı çalışmaya başladığı günden beri sigortasının olmasıymış. Güntek's'te 10 yılı aşkın bir süre çalışmış ve günün sonunda hiçbir hakkını almadan buradan çıkmak zorunda kalmış: “Bant şefiydim, işim iyiydi. Ama patronumun tacizine uğradım. Bir gün eve giderken arabayla önümü kesti onunla birlikte olmamı teklif etti, kabul etmeyince, ‘Olmazsan herkese benimle birlikte oldun diyeceğim’ diyerek tehdit edince tazminatsız işten ayrıldım. Tekstilde kadınları çok sindiriyorlar. Ya kabul edeceksin ya da bırakıp gideceksin. Usta başının baskısına ve sözlü tacizine de maruz kaldım.”

Nilüfer yaşadığı kötü şeyleri hak etmediğini söyleyerek, “Hep korudum kendimi, hep sakındım ama defalarca tacize uğradım. O yüzden tekstilden nefret ediyorum. Ben de güzel bir hayat yaşamak istedim ama yaşatmadılar. Erkeklerden çok korkuyorum. Evliliğimden sonra aşamadığım bir durum bu” diye anlatıyor. Alyansı dikkatimi çekiyor. “Neden alyans takıyorsun?” diyor, “Güvende hissettiriyor” diyor.

Nilüfer derneğimize gelen, sokakta gördüğümüz, aynı apartmanda yaşadığımız binlerce kadından biri. Bir şekilde kurtulmuş, derneğimizle tanışmış ve şimdi dayanışmayla değişimin ve değiştirmenin bir parçası oluyor.

Görsel: Canva Pro Dreamlab

Fotoğraf: Canva Pro

Sıradan kadınlar nasıl canavarlara dönüştü: Ravensbrück Kadın Toplama Kampı

“Ravensbrück Nazi kampı, sıradan kadınların nasıl işkencecilere dönüştüğünü gösteren korkunç bir örnek olduğu kadar kampta tutsak edilen kadınların hayatta kalmak için olağanüstü irade göstererek yürüttüğü mücadelenin ve dayanışmanın da örneğidir.”

Nuray Öztürk

Ravensbrück Nazi kampı, Hitler faşizminin iktidarda olduğu Nazi Almanyası'nın en karanlık dönemlerinden biri olan II. Dünya Savaşı yıllarında, kadınların hem kurban hem de fail olarak yer aldığı, sadece kadınlara özel tasarlanmış bir toplama kampıydı. 1939 yılında Berlin'in kuzeyinde kuruldu, Sovyet Kızıl Ordusu'nun kampı ele geçirdiği 30 Nisan 1945 yılına kadar faaliyette kaldı.

Kampta, 48 bin 500 kadın Polonya'dan, 28 bin kadın Sovyetler Birliği'nden, 24 bin kadın Almanya'dan, 8 bin kadın Fransa'dan ve kalanları diğer ülkelerden olmak üzere 132 bin kadın tutsak edildi. Yüzde 80'i siyasi tutsak ve direnişçilerden oluşan kampta; Yahudiler, Romanlar, Alman olsalar bile Nazi yönetimi altında çalışmayı reddeden emekçiler, evsizler, fahişeler, lezbiyenler, kürtaj yasağı gibi yasakları delen kadınlar tutuluyordu.

Kampın çevre duvarı içinde, birkaç üretim tesisinden oluşan bir endüstriyel kompleks kuruldu ve burada kadın tutsaklar dikiş, dokuma veya düğümleme gibi işlerde çalışmaya zorlandı. Siemens & Halske şirketi, kampın çevresinin dışında 20 atölye inşa etti ve kadınlar V-2 roket parçaları üretmek üzere köle olarak bu atölyelerde çalıştırıldı. 1944'e gelindiğinde, Almanya silah üretimi için giderek daha çok kadın emeğine ihtiyaç duydu. Ravensbrück, kadınların köle işçiliğe zorlandığı, 40'dan fazla uyu kampın idari merkezi haline geldi. Kamptaki çalışamayan kadar zayıf veya yaralı olarak görülen tutsaklar periyodik olarak izole edilip öldürüldü.

Fahişelik yaptığı gerekçesiyle tutuklanan kadınlar başta olmak üzere kadın tutsaklar Ravensbrück ve diğer toplama kamplarında açılan genelevlerde çalıştırıldı.

1942'den 1945'e kadar Naziler, Ravensbrück'te siyasi mahkumlar üzerinde uzuv kesme, öldürücü bakteriler enjekte etme gibi işlemlerin yapıldığı öldürücü deneyler yaptı.

Ravensbrück kampından geçen kadın mahkumlardan yaklaşık 50 bini ya işkenceden, ya hastalık ya açlıktan ya da çalışmaktan öldü. Sadece son yıl toplama kampına

Ravensbrück gardiyanları/Fotoğraf: Wikimedia Commons

kurulan geçici gaz odasında 5 bin ile 6 bin arasında değişen sayıda tutuklu katledildi.

Sovyet Kızıl Ordusu'nun 1945 baharındaki hızla ilerlemesiyle Nazi askerleri 24 bin 500'den fazla kadını ölüm yürüyüşüne zorladı. Kalan yaklaşık 2 bin 500 etnik Alman mahkum serbest bırakıldı. Kadınların bir kısmı savaş pazarlığı için kullanıldı. 30 Nisan 1945'te, Kızıl Ordu kampa girdiğinde yetersiz beslenme, dayak ve çalışmaktan ölmek üzere olan yaklaşık 3 bin 500 hasta mahkum vardı. Ölüm yürüyüşünden sağ kalanlar, 3 Mayıs'ta bir Sovyet keşif birimi tarafından kurtarıldı.

Canavara dönüşen “sıradan” kadınlar

Ravensbrück'te sadece kadın tutuklular yoktu. Onlara tüm bu işkenceleri yapan hemcinsleri de vardı. Ravensbrück kadın gardiyanları için bir eğitim kampı oldu. Nazi toplama kamplarında 3 bin 700 kadın çalıştı ve bu kadınların tamamı işlerine Ravensbrück'te başladı. Daha sonrasında pek çoğu Auschwitz-Birkenau ya da Bergen-Belsen gibi ölüm kamplarında görev aldı.

Altı yıl boyunca tutuklu kadınlar, kadın gardiyanlar tarafından uygulanan dayak, işkence, istismar, rastgele infazlara maruz kaldılar. Savaşın son aylarında Ravensbrück bir imha kampına dönüştü. Gardiyanların bazıları öyle zalimdi ki tutuklu kadınlar onlara “Zalim Brygda” ya da “İşkenceci Anna” gibi lakaplar taktı. Savaş bittikten sonra yargılanarak asılan başka bir kadın gardiyana basının taktığı lakap ise “güzel canavar” oldu.

Bu kadın gardiyanların çoğunluğu yoksul, işsiz, eğitimsiz kadınlardı. Ve yine çoğunluğu genç Nazi SS birliklerinin tedrisatından geçmişti.

1929 krizinin etkilerinin kendini kitlesel bir işsizlik ve yoksulluk olarak ortaya koyduğu bir dönemde iktidara tırmanan Hitler faşizmi, kadınların görev alanını aile, çocuklar ve ev olarak çizdi.

Hitler'in iktidara gelmesinin hemen ardından Lebensborn Programıyla genç kadınlar SS subaylarıyla evlenmeye teşvik edildi. Devlet yeni evlenen çiftlere çocuk sayısına göre değişen oranlarda kredi verdi. Faşist rejim, 1933'te doğum kontrol araçlarının üretimini ve satışını yasakladı. Nazizm, kadınlar için ağır işleri ve gece vardiyasını kağıt üzerinde yasaklasa da kadınların tüm emeğini kapitalist sömürünün hizmetine sundu. Kitlesel olarak çalışma yaşamına katılan kadınlar çok ağır koşullarda ve işlerde, düşük ücretlerle çalıştırıldı.

Mücadelenin simgesi

Öte yandan Almanya'da kadın hareketi, farklı sınıflardan kadınların ortak talepler etrafında birleşemediği bir yapıya sahipti. 1920'lerde komünist kadınların bastırılması, kadın hareketini zayıflattı. Binlerce üyesi olan Alman Kadın Dernekleri Federasyonu da (BDF) kadınların asli görevini annelik olarak tanımlayarak faşizme eklemlendi. Nazizmin propaganda aracı haline geldi.

Bu propaganda ve yaşam koşulları altında kalacak ev, yüksek maaş ve fabrikalar dışında iyi bir statüye sahip iş vaadiyle proleter

ve köylü kadınların bir kısmı Ravensbrück'in gardiyanlarına dönüştü.

Ravensbrück Nazi kampı, sıradan kadınların nasıl işkencecilere dönüştüğünü gösteren korkunç bir örnek olduğu kadar kampta ölüp giden ya da kurtulan kadınların “kahramanlık, insanüstü azim ve hayatta kalmak için olağanüstü irade” göstererek yürüttüğü mücadelenin ve dayanışmanın da örneğidir.

Örneğin tekstil atölyelerinde Nazi askerleri için çorap yapımında çalıştırılan kadınlar, çorapların topuk ve ayak parmaklarına gelen kısımlarını olabildiğine zayıf tasarlayarak, çabucak delinmesini sağlama ve soğukta delinmiş çoraplar, buz tutan ayaklarla Nazi askerlerinin ilerlemesini zayıflatmaya çalıştılar. Kampta gücü tükenen her kadın, kendini feda etme ve dostluk eylemleri, sabotaj, protesto ve kaçış yoluyla direnme iradesi gösteren kadınların dayanışmasıyla hayatta kaldı. Naziler tarafından kampa gönderilen tamamlanmamış nakil listeleri, Polonya Yeraltı Kız Rehberleri Birimi Mury (Duvarlar) üyeleri tarafından kamp operasyonunun son anlarında saklandı ve bu sayede kamp nüfusu hakkında bilgi edinebildik.

8 Mayıs Hitler faşizminin, Sovyetler Birliği tarafından yenilgiye uğratıldığı günün yıl dönümü... Ravensbrück Nazi kampı ve faşizmin tarihi, bu tür trajedilerin tekrarlanmaması için bugün yükselen sağ faşist ideolojilere karşı daha güçlü ve birleşik mücadeleleri örgütlenme sorumluluğunu bir kez daha hatırlatıyor.

Emperyalizmin terörüne karşı kadınların ihtiyacı: Tam bağımsızlık

Sıla Altun

Türkiye açısından gündem oldukça yoğun olsa da dünya gündemi açısından da sermaye sınıfının saldırıları dur durak bilmiyor. ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin aktörlerinden İsrail Filistin'e yönelik saldırılarını sürdürürken 7 Ekim 2023'ten beri süren saldırılarda hayatını kaybeden Filistinlilerin sayısı 52 bin 314'e yükseldi. Hayatta kalanlar ise açlıkla ve sefaletle boğuşmayı sürdürüyor.

Geçtiğimiz ay Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Filistin'i ve Filistinli kardeşlerimizi bundan sonra da yalnız bırakmayacağız. Filistin'in bağımsızlık mücadelesini her şartta cesaretle savunacağız" ifadelerini kullanmıştı. Bu ifadelerle gelene kadar da iktidarın hem sözlü olarak hem de yayınları aracılığıyla özellikle de İsrail'in saldırılarının kadınlar ve çocuklar üzerinde yarattığı yıkımı öne çıkartan noktaları olmuştu.

İşine gelince düşman işine gelince dost

Erdoğan ve Trump'ın arasındaki "dostluk" ilişkisini duymayan kalmadı desek yeridir. Suriye'de HTŞ'nin yönetimi ele geçirmesinden sonra Trump, Erdoğan için övgüler düzerken şimdi de İsrail ile Türkiye arasında "kardeşleri barıştıran" bir ebeveyn işlevi görmeyi sürdürüyor. Bu kardeş kavgasının temel sebebi ise ABD'nin Suriye üzerindeki kontrolünün sağlamak üzere hangi ülkenin yönetiminin önde olacağını belirlemek. Bu kavga da kim önde ise o aynı zamanda Suriye üzerinde hem siyasi hem de ekonomik güce sahip olacak.

İsrail ve Türkiye arasındaki çatışmayı "kardeş kavgasına" benzetmemizin temel sebebi yalnızca ABD'nin ilgisi için yarışmaları değil, aynı zamanda iki devletin arasındaki, Gazze'deki katliam sürerken dahi devam eden, ekonomik ilişkiler. İktidarın sorsanız dönüp suratına bakmayacağı İsrail ile 2023 yılında 5.43 milyar dolarlık ihracat yaptığı, 2024 yılında da bu rakamının 437 milyon dolara ulaştığı biliniyor.

Velhasıl kelimeler, söz konusu olan ortak çıkarlar olduğunda can ciğer kuzu sarması, bu çıkarların çatıştığı noktalarda ve bu birlikteliğin halk tarafından tepkiyle karşılandığı durumlarda düşmanlık...Tüm bu çatışma ve barışma süreçlerinden kârlı çıkan kesim ise bu ülkelerle birlikte dünyanın büyük bir kısmını kendisine ekonomik ve siyasi

anlamda bağımlı kılınmış ABD. Trump da bu koşullarda Suriye üzerindeki çıkarlarını hangi ülkenin kontrolü ile garanti altına alacağını hesabını yaparak kendine bir yol çizmeye çalışıyor. Bunu yaparken İsrail'in Gazze topraklarında ve Ortadoğu'da gerçekleştirdiği katliamları destekliyor, Türkiye'de ise kendisine "dost" bildiği Erdoğan'ın karşısında halkın demokrasi ve insanca yaşam talebiyle gerçekleştirdiği eylemlere yönelik saldırılara onay veriyor.

İktidarın dostluk arayışları ABD ile de sınırlı kalmıyor. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, Macaristan'ın Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Dr. Zsófia Koncz ile aile politikalarına yani kadınların ve LGBTİ'lerin haklarına yönelik saldırılara yönelik yakın temasını sürdürürken bir yandan da ekonomik ilişkiler pekiştiriliyor, Türkiye Petrolleri'nin Macaristan menşeli MOL Group ile Macaristan'da petrol ve doğalgaz araması için imtiyaz anlaşmaları imzalanıyor. Cumhurbaşkanı İtalya Başbakanı Giorgia Meloni ile görüşüyor, Meloni Cumhurbaşkanına Türkiye kaynaklı göç hareketinin sıfırını indirgeni söyleyerek teşekkür ediyor. Meloni'nin ettiği teşekkür, Türkiye'nin göçmen sorununa yol açan politikasını açıklıkla ortaya koyuyor. Kısacası iktidar, hem ekonomik hem de siyasi anlamda emperyalist ülkelere bağımlılığını artırırken bir yandan da siyasi ve iktisadi olarak güçlenmenin bir yolu olarak diğer bağımlı kapitalist ülkelere ülke kaynaklarının sömürülmesinden

kadınların haklarının törpülenmesine kadar geniş bir çapta iş birlikleri yapmaktan çekinmiyor.

Emperyalizmin yarattığı yıkım savaş ve işgalle sınırlı kalmıyor

Tüm bunları düşündüğümüzde, Filistin'e ve Suriye'ye dönük attığı "özgürlük ve bağımsızlık" naralarının altında iktidarın ve iktidarın temsilcisi olduğu sermayedarların burada gerçekleşen katliamları kendi siyasetini meşrulaştırma, buralardan elde edebilecekleri rant ve sermayeyi düşünerek kullandığını söylemek mümkün. Bu durum, Ortadoğu'daki tüm işçi ve emekçi kadınlar açısından savaş, şiddet ve yıkım getirirken Türkiye'deki kadınlar açısından sömürünün ve yoksulluğun derinleşmesi ve antidemokratik uygulamaların artması şeklinde sonuçlanıyor. Türkiye'nin ekonomik ve dolayısıyla siyasi olarak emperyalistlere bağımlılığı, işçi ve emekçi kadınlara daha fazla sefaletten başka bir şey sunmuyor. Hem iktidar hem de Netanyahu açısından atılan saldırgan adımları meşrulaştıran "terör" söylemi, bu devletlerin hem kendi halklarına hem de Ortadoğu'da ABD adına sömürmeyi hedefledikleri halklara gerçek terörü yaşatıyor.

Deniz'i, Yusuf'u, Hüseyin'i ve Türkiye'nin gerçek bağımsızlığı için mücadele veren tüm devrimcileri andığımız gün yaklaşırken de kadınlar olarak tam bağımsızlığın bizler için neden ihtiyaç olduğunu yaşadıklarımızı da düşünerek yeniden değerlendirmemiz gerekiyor. Çünkü emperyalizmin yarattığı yıkım

yalnızca savaş ve işgalle sınırlı kalmıyor.

Bağımsız bir Türkiye mücadelemizle kurulur

İşçi ve emekçi kadınlar için son dönemde çokça tartıştığımız "iş ve aile yaşıntısının uyumlulaştırılması" meselesi dahi hem Avrupa'nın hem de ABD'nin uzun bir süredir yürüttükleri bir tartışma olarak karşımızda duruyor. Kadınlar için güvencesizlik ve yoksulluk anlamına gelen esnek çalışma bugün iktidarın icadı değil, doğrudan sermaye örgütleri tarafından emeğin maliyetini düşürmek ve sömürüyü artırmak için öne sürülen bir yöntem olarak sunuluyor. Türkiye'deki işçi ve emekçi kadınlar ise bu yöntemin kiralılarını dahi karşılamayan ücretler, ne zaman, nasıl, ne kadar ve nerede çalıştıklarının dahi belli olmadığı bir çalışma disipliniyle deneyimlemeye başladı bile.

Eğer işçi ve emekçi kadınlar olarak hem kendi yaşamımıza hem de sınırlarımız dışındaki kız kardeşlerimizin yaşadıklarına yanırırsak, bu sömürü düzeni her birimiz için ölüm ve sefaletten başka bir şey getirmiyorsa bu düzeni yaratanlara karşı bir bağımsızlık mücadelesini örgütlemekten başka bir seçeneğimiz kalmıyor. İktidarın "bağımsızlık" diye anlattığı masalların karşısında işçi ve emekçi kadınların kendi ülkelerinde eşit, özgür bir biçimde yaşayabileceği bir bağımsızlık, emperyalistler ve onların çıkarlarından bağımsız bir ülkeyi kurabilmek ise onların bu sömürü sistemine karşı yürüttükleri mücadeleden geçiyor.

Fotoğraf: Canva Pro

Barikattan sıralara, söz genç kadınlarda

**Kocaeli Üniversitesinden
bir öğrenci**

19 Mart'tan bu yana bir kuşak genç için yeni bir döneme girdik. Üzerine çokça yorum yapılan gençlik okullarında, sınıflarında, kent merkezlerinde yaşanan haksızlıklara karşı ses çıkardı. Elbette kolay değildi mücadeleyi büyütmek. Bu süreçte gözaltılar, tutuklamalar, soruşturmalar oldu. Ama iktidarın korku yayma politikası tersine döndü, daha çok bağladı bizi birbirimize. Barikata yüklenirken koluna girdiğin, biber gazından sonra gözüne süt döken daha önce hiç rastlamadığın insanlar...

Kocaeli'de de bunun örnekleri yaşandı çokça. Üniversitede yapılan her forumda çıkıp sözünü söyledi her genç çekinmeden. Dövizini yazıp, tutuklanan sıra arkadaşı için slogan attı. Burada öne çıkan bir şey de bu süreçte genç kadınların kurduğu ilişkilerdi. Küçük bir hatırlatma yapmak istiyorum sadece. AKP'li yıllarda doğan ve büyüyen genç kadınlar, AKP'nin politikalarının baskısı altında uzun süre yaşadıkları için uzun zamandır bir mücadele sürdürüyordu. Özellikle İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının ardından başlayan eylemlerde de genç kadınları sıkça önlerde görüyorduk. Geçtiğimiz bu süreçte

'Genç kadınlar hem eylemlerde en önde duruyorlar, hem forumlarda sözünü söylemekten çekinmiyorlar, hem de mücadeleyi büyütmek için bir sonraki adımı atmada daha cesaretli davranıyorlar.'

bu tablo giderek büyüdü. Genç kadınlar hem eylemlerde en önde duruyorlar, hem forumlarda sözünü söylemekten çekinmiyorlar, hem de mücadeleyi büyütmek için bir sonraki adımı atmada daha cesaretli davranıyorlar. Yıllarca sürdürülen baskının sonucu bir patlama yaşıyorlar. Bu genç kadınların bir kısmı muhafazakar ailelerin çocukları, çoğunlukla ailelerine rağmen bir dik duruş sergilemeye çalışıyorlar. İçlerinde korku elbette ki var. Ama o korkuyu yıkan şey yanında söz alan bir başka kız kardeşi oluyor.

Ne yapacağımızı tartışmak mücadeleyi güçlendiriyor

Forumlar sonrası kendiliğinden oluşan gruplarda herkes kendi hikayesinden bahsediyor. Konu bir şekilde yaşadığımız sorunlara geldiğinde ise sorunların hepimizi ilgilendirdiği daha net anlaşılıyor. Örneğin çalışmak zorunda olanların kadın yurtlarındaki giriş çıkış saatleri nedeniyle yaşadıkları "uyarı" baskısı. Saat 23.00 olduktan sonra yurda girildiğinde başlıyor memurların "Bir daha olmasın", "Bu saatte nereden geliyorsun" diye söylenmeleri. Artık reşit olmuş, yetişkinliğe adım atmış olanlar için sınırlandırılan bu saatler, hayatlarına bir müdahale esasıdır.

Bu sohbetler sırasında kampüs çevresinde sıra sıra dizilmiş kafelerde yaşanan sorunlar da öğreniyoruz. Özellikle buralarda arabayla dolaşan, bir masada saatlerce oturup kadınları izleyen erkeklerin varlığı ve tacizleri neredeyse her üniversiteli kadının belleğinde yer edinmiş. Yaşananlara karşı herkes kişisel önlemini almış ama yeterli değil.

Bu tartışmalar sürerken aklımızda sorular da belirmeye başlıyor. Üniversitenin rektörü yaşananlar için ne yapıyor, biz ne yapıyoruz, nasıl değişecek? İlk sorunun cevabı açık. Rektör iktidar politikalarından bir adım öteye gitmiyor. Güvenlik için yaptığı şey kampüs içinde kadın yurdu olduğu için hafta sonu erkeklerin kampüse girmesine izin vermemek. Yaptığı -ya da yapmadığı- pek çok şey var elbette. Peki, biz ne yapacağız? Üniversiteli genç kadınlar kampüslerini nasıl güvenli hale getirecek? İşte bu sorulara aradığımız yanıtlar bugün ilmek ilmek ördüğümüz mücadelemizi güçlendiriyor.

Örgütlülüğümüzü dağıtmalarına izin vermeyeceğiz

Aybüke Arslan

Ege Üniversitesi Kadın
Çalışmaları Topluluğu üyesi

Bugün ülkenin dört bir yanındaki üniversitelerde kol ve kulüplerin ortak sorunu ve gündemi antidemokratik üniversite yönetimidir. Ege Üniversitesi'nde yıllar önce kurulan Kadın Çalışmaları Topluluğu ise bu sorunu derinden yaşayan kulüplerden biri. 2017 yılından beri topluluğumuz, bulunduğu her derslikte, her fakültede üniversiteli kadınları, yaşadığı sorunlar karşısında ortak talepleriyle bir araya gelmeye çalışıyor. Topluluğumuzun "güvenli kampüs, güvenli yurt", "etkin CİTÖB" gibi birçok taleple kampüste var olması belki de bugünün en önemli ihtiyacı. Çünkü senelerdir genç kadınların kampüslerde yaşadığı sorunlar, gün geçtikçe çoğalıyor.

Kadın Çalışmaları Topluluğu olarak geçtiğimiz sene mart ayında yine üniversite yönetiminin antidemokratik uygulamalarına ve yıldırma politikalarına karşı üye arkadaşlarımızla birlikte topluluğu aktif hale getirmiştik. O zamandan bu zamana hep birlikte etkinlikler yapmaya çalışıyoruz. Bu süreçte verdiğimiz dilekçeler sürekli reddediliyor, gerçekleştirmek istediğimiz genel kurullar "üye yetersizliği" gerekçe gösterilerek biz daha toplanmadan iptal ediliyordu. Topluluğun pasife alınma sürecinde ise topluluk banka hesabında bulunan paranın "ne zaman, nereye harcandı" dökümleri talep edildi. Topluluğumuzun sosyal medya hesabının şifresi istendi ve eğer vermezsek ilerideki etkinliklerde önümüze taş koyacaklarını belirttiler. Bu süreçte her antidemokratik saldırıyı örgütlülüğümüzle yenebildik. Bu problemleri sadece bizim üniversitemizde ve bizim topluluğumuzda yaşadığımız sorunlar olarak değil, tüm üniversitelerde antidemokratik yönetimin taleplerini yerine getirmeyen her topluluğun yaşadığı ortak sorunlar olarak görüyoruz.

Üniversite yönetiminin kulüplere karşı takındığı tavır, bizim içine doğup büyüdüğümüz AKP iktidarının tavrından farklı değil. Düünden bugüne iktidar; kadınların, LGBTİ'lerin, öğrencilerin tam karşısında cinsiyetçi yasalarla, gerici politikalarla, ayrıstıcı söylemlerle dikiliyor, birlikteliğimizin önüne ket vurmaya çalışıyor. Genç kadınlar ve LGBTİ'ler her alanda karşılaştıkları bu sistematik saldırıları ise örgütlü mücadeleyle savuşturabiliyorlar. Bunu hem üniversitemizden hem de mart ayından bu yana süren eylemlerdeki deneyimlerimizden biliyoruz. Emek emek kurduğumuz topluluğumuzu eften püften bahanelerle kapatmalarına, örgütlülüğümüzü dağıtmalarına izin vermeyeceğiz. Ege Üniversitesi'ndeki bütün arkadaşlarımızı topluluğa, örgütlülüğümüze sahip çıkmaya çağırıyoruz.

Fotoğraflar: Evrensel

Bu yaşam bizim, geri alacağız

Hilal Kılıç

Tuzluca Yır Kadınları Dayanışma Derneği

19 Mart sonrası ülke gündemi kola gibi sallandıkça köpürdü. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ekrem İmamoğlu'nun diploma iptali ve gözaltına alınması ile başlayan süreç; gençlerin, kadınların yıllardır biriken öfkesinin sokağa taşıdığı, insanca yaşam taleplerimizin her alanda yükseldiği günler ile devam ediyor. Üniversite öğrencilerinin boykot çağrısı ile de başka bir boyuta taşındı. Alışveriş boykotları da özellikle kadınlar arasında çok konuşuldu. Boykot günü Mamak'ta marketleri kolağan etmeye çıkan, alışverişte gördüğünü "fırına git oradan al ekmeği" diye uyarın kadınlar vardı. Dernekte bir araya gelinen günlerde "Tamam boykot edelim ama alışveriş boykotuyla olur mu bu iş, gençlerin hayatı durdurma çağrısına biz nasıl ses vereceğiz?" soruları çokça konuşuldu. 1 Mayıs'a giderken de Tuzluca Yır Kadınları Dayanışma Derneğinde boykot komitesinde yer alan bir üniversite öğrencisi genç kadın ve bir sendika uzmanı ile buluşuldu. "Boykot nedir? Üniversitelerde boykot süreci nasıl örüldü? Gençlerin, özellikle de genç kadınların talepleri neler? Mesele sadece İmamoğlu mu? Sadece Kızılay'a eyleme gitmek yeterli mi? Genel grev ne demek?

Görsel: Canva Pro Dream Lab ile oluşturulmuştur

Sürdürülebilir mücadele biçimi nedir?" sorularının ortaya atıldığı ve cevap arandığı bir buluşma oldu.

Sadece İmamoğlu için sokağa çıkılmadı

"Biz alana örgütlü bir halde mi çıktık? Hangi talepler ile oradaydık?" Bu iki temel soru ile başlayan konuşmalarda öne çıkan birçok nokta oldu. "Seçilmiş belediye başkanının diploması bir gecede yok sayılıyorsa benim geleceğimin, mesleğimin bir garantisi olmaz. Güvensizlik içinde yaşamak istemediğim için, çocuklarımın

geleceği için çıktım", "Yeni bir şey değil ki ekonomi berbat, geçim sıkıntısı artıyor, ben sanmıyorum ki sadece adalet, hukuk için sokağa çıkıldı, herkesin canına tak etti" sözleri aslında yıllardır bir arada alanlara, sokaklara çıkan kadınların süreci özetleyen cümleleriydi.

Sadece sandık, sadece bireysel öfke yeterli değil

Her çocuğa bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek mücadelesinde de, "kadın cinayetlerine artık yeter" diyerek sokaklarda olan, bir araya gelmeye alışık, dayanışması ile

ayakta kalacağını defalarca deneyimleyen kadınlardı konuşanlar. Aile yılı adı altında emeği ucuzlaştırılan, esnek ve güvencesiz işlere mahkûm edilmeye çalışılan kadınlar.

Biz bu yazıyı okuduğumuzda 1 Mayıs'ın yorgunluğunu, hafif güneş yanıklarını hemen ertesi gün üstünden atıp hem eve hem işe hem hayata yetişmeye çalışacak, mücadeleye devam edecek kadınlar. Sadece sandık, sadece boykot, sadece bireysel öfke ile gidilen meydan eylemlerinin yeterli olmadığına hem fikir olarak ayrıldılar dernekten.

Camların ardında değil yağmurun altında birlikte olacağız

Geçmişten yazılıp cam şişe ile kumsala bırakılmış bir not gibi olsun bu yazı. 3 Mayıs Cumartesi günü tüm kız kardeşlerimizi selamlıyoruz. İnsanca yaşam, insanca çalışma koşulları, adalet, özgürlük ve gerçek bir hayat taleplerimizle döndük alandan, mücadeleye devam. Biliyoruz bugün iş yerinde yorulup bir de evde tencerede ne kaynayacak diye düşündün, o sarı bezi tüm öfkenle sıkıyorsun mutfakta, camları silmeye kalktın belki yağmur bastırdı. Tencerelerle ses çıkaracağız, sarı bezleri pankart yapacağız, camların ardında değil yağmurun altında birlikte olacağız. Bu yaşam bizim, geri alacağız.

Göremediğimiz Tüm Işıklar:

Karanlığın içinden doğan sessiz bir ışık

Havva Meşe

Bazı hikâyeler vardır, kelimeleri aydınlıkla örülmüştür; bazı diziler vardır, karanlıkta bile umutla parlar. "Göremediğimiz Tüm Işıklar", Anthony Doerr'in Pulitzer ödüllü romanından uyarlanan bir mini dizi olarak tam da bu ikiliğin merkezinde duruyor. Savaşın gölgesinde geçen ama umudun hiç sönmediği bir anlatı...

Dizi, İkinci Dünya Savaşı'nın en karanlık günlerinde, görme engelli bir Fransız kız olan Marie-Laure ile Alman askeri Werner'in kesişen yollarını odağına alıyor. Göremediği bir dünyada, babasının öğrettiği cesaretle yaşayan Marie-Laure'un sesi, işgal altındaki bir şehirde yankılanırken, Nazi Almanyası'nın içinde sıkışmış dâhi bir genç olan Werner içindeki çelişkilerle savaş başlıyor. İkinci Dünya Savaşı'nın

en çetin zamanlarında geçen hikâyede yolları kesişen iki genç karakterin, içsel yolculukları merkezde yer alıyor. Bu ikili, savaşın karşıt cephelelerinde olsalar da onları birbirine bağlayan görünmez bir bağ var: sesler, dalgalar ve en önemlisi umut.

Işık ve karanlık, yalnızca görsel bir metafor değil; umut ile çaresizliğin, vicdan ile görev arasındaki gelgitleri anlatan bir dil haline geliyor. Dört bölümlük bu mini dizi, sadece savaşın dehşetini değil, insanın direncini, sesi olmayanların bile nasıl yankı

bulabileceğini anlatıyor. Hikâyenin dokusunda geçmiş ve şimdi iç içe geçerken, izleyiciye sorular bırakıyor: Göremediğimiz ışıklar mı, yoksa gördüğümüz halde kıymetini bilemediğimiz, uğruna mücadele ettiklerimiz mi bizi aydınlatır?

Karanlıkta bile insan ışık bulabilir mi?

Göremediğimiz Tüm Işıklar, bugün de görmezden geldiğimiz, duymadığımız veya anlamadığımız pek çok şeyin metaforu haline geliyor. Gerçek körlük gözle mi ilgilidir, yoksa kalple mi? En karanlık za-

manlarda bile insan bir ışık bulabilir mi?

Marie-Laure'un görmediği bir dünyada kurduğu içsel evren, radyo dalgalarıyla yayılan bir direniş mesajına dönüşüyor. Werner'in ise içsel çatışması, sadece savaşın değil, vicdanının da ağırlığıyla şekilleniyor. Bu zıtlıklara rağmen, dizinin dili her iki karaktere de eşit mesafede yaklaşarak izleyiciye yargılamaktan çok anlamaya teşvik eden bir perspektif sunuyor. Savaşın harap ettiği şehir manzaraları, aydınlık ile karanlığın iç içe geçtiği sahneler, atmosferi bir karakter gibi hissettiriyor. Marie-La-

ure'u yalnızca bir mağdur değil, kendi ışığını taşıyan bir kahraman olarak izliyoruz.

Kısa ama etkili bu dizi, izleyene yalnızca bir dönem anlatmıyor, bir mücadele, bir direniş örneği de sergiliyor. Bir sonraki gün karanlık bastığında, belki de içimizdeki sessiz ışığı kulak vermeyi öğütleyen bir eser olarak zihinlerimizde yer ediyor.

Görseller: Netflix Medya Merkezi

Kamusal eğitimin çöküşü

Bir öğretmen
İstanbul- Maltepe

OKULUMUZDA süregelen ideolojik çatışmalar, bireylerden ziyade iktidarın eğitim alanındaki dinselleştirme politikalarına dayanıyor. Ramazan Bayramı vesilesiyle yaşanan bir dizi gelişme, bu politikaların okul yaşantısındaki somut yansımalarını gösterdi. Panolarda dini temalar işlendi, sınıflarda çeşitli kutlamalar organize edildi. Elbette zorunlu din kültürü dersi ve ders kitaplarındaki içerikler zaten bu yönelimin bir parçasıydı. Ancak görüyoruz ki bu da yeterli bulunmuyor; laikliğin kalan son kırıntıları da sistemli biçimde süpürülmek isteniyor.

Kandil bahanesiyle kolonyalarla sınıflara giriliyor, müdür çikolatalar dağıttırıyor. Tüm bunlar ilk bakışta iyi niyetli jestler gibi görünse de aslında sistematik bir politikanın uygulamaları. Bu duruma itiraz eden bir öğretmen arkadaşımız tek başına konuşmaya gittiğinde; okulda herkesin dini inancının farklı olabileceğini ve bu tür etkinliklerin okulda yapılmasının yanlış olduğu, okulun din meselesine karşı tarafsız kalması gerektiğini belirttiğinde aldığı yanıt şaşırtıcı değildi: “Burası Müslüman bir ülke hocam! Ben burada olduğum sürece bunlara izin vereceğim.” Başlarda müdürün sadece kol-

tuğunu korumak için malum sendikaya üye olduğunu düşünüyorduk, ancak bu sözlerle onun aslında bu anlayışın bizzat temsilcisi olduğunu da görmüş olduk.

İktidar bir yandan eğitimi kendi ideolojik hedefleri doğrultusunda din temelli hale getirirken, diğer yandan da kamusal eğitimi adım adım tasfiye ediyor. Eğitimin içeriği kadar finansmanı da artık bir yük olarak görülüyor. Bu durumun en somut göstergelerinden biri, okuldaki temizlik çalışanının maaşını ve sigorta primlerini karşılamak için velilerden bağış talep eden mektupların gönderilmesi. Devlet eliyle güvencesiz çalışmaya mahkum edilen emekçiler, okulun çarkını çevirmeye çalışıyor.

Bütçesiz bırakılan okullar kendi haline terk

Öğrencilerin en temel ihtiyaçlarının bile karşılanamadığı bir ortamda, okul giderlerini karşılamak için sürekli geziler ve etkinlikler düzenleniyor. Buna rağmen kaynaklar yetmediği için şimdi de 23 Nisan şenliklerinden okul kasasına katkı sağlanması bekleniyor. Tepki çekmemek için adı “23 Nisan Şenliği” değil, “Bahar Şenliği” olarak değiştiriliyor. Parası yeten çocuklar palyaço ve pamuk şekerle eğlenirken, diğer çocuklar sınıfta kalıyor. Bu satırları yazarken etkinlik deprem nedeniyle ertelenmiş durumda. Ama görünen o ki sonunda yapılmak zorunda kalınacak çünkü okulun paraya ihtiyacı

var. Tabi bu sırada idare de biz öğretmenlerden velileri “bağış” vermek için “motive etmemizi” önemle rica ediliyor. Çözüm olmayacak günü kurtaracak şeyler yapmak durumunda kalıyoruz. İki öğrenciye tost alarak, idare ve veli arasında yumuşatarak...

Sayfalara sığmayacak kadar çok sorunla karşı karşıyayız. Bugün devlet okullarının manzarası: Dinselleştirme eliyle ideolojik bir şekillendirmeye çalışılırken, aynı anda kamusal eğitimin temelleri de bilinçli biçimde çökertiliyor. Tüm bu tablo, iktidarın eğitimi nasıl adım adım hem piyasaya açtığını hem de gerici ideolojilerle kuşattığını açıkça ortaya koyuyor.

Biz bir öğretmen olarak sınıfta sadece çocuklarla değil, bu politikaların sonuçlarıyla da baş etmeye çalışıyoruz. En temel ihtiyaçlarımızı bile karşılayamaz hale geldik. Temizlik personelinin maaşı için veli bağışı toplanıyor, şenlikler okul bütçesini denkleştirmek için yapılıyor. Çocukların kimisi palyaçolu, pamuk şekerli şenlikte eğlenirken, kimisi sınıfta kalıyor çünkü ailesinin buna gücü yetmiyor. Bu adaletsizlik, sadece bizim okulumuza özgü değil. Her yerde benzer tablolar var nitekim bu derginin sayfalarında da defalarca gördük.

Öğretmeni, öğrencisi, velisi; hep birlikte mücadeleye

Bu yaşadıklarımız tek tek olaylar değil, bir bütün olarak kamusal eğitimi yok

sayan, laik ve bilimsel eğitimi tasfiye eden düzenin biz öğretmenlere, çocuklarımıza ve velilerimize dayattığı politik tercihler. Bu gidişata karşı hep birlikte öğretmeniyle, öğrencisiyle, velisiyle ortak bir mücadeleye hattı örmeden ne eğitimde ne de yaşamın başka bir alanında eşit ve özgür bir gelecek kurmak mümkün olmayacak.

Aynı okuldayız. Aynı koridordan geçiyoruz, aynı sorunlara sessizce bakıyoruz. Yapılanlar yanlış geliyor, söylenen sözler, yapılan işler, bizi düşündürüyor... Ama sonra zil çalıyor, derse giriyoruz. Konuşmalar yarım kalıyor, öfkemiz içimize siniyor. Çoğumuz biliyoruz aslında: Bu gidişat doğru değil. Ama ne birlikte duruyoruz ne bir adım atıyoruz. Belki korkuyoruz. Belki yalnız kalmaktan endişeliyiz. Belki de “zaten bir şey değişmez” demeye çok alıştık. Oysa değişmez diye susunca, her şey daha da ağırlaşıyor. Bu yüzden 1 Mayıs’ta alanlardaydım. Çünkü bir araya gelmenin kendisi bir itirazdır, mücadeledir. Omuz omuza durmak bir başlangıçtır. Yalnız olmadığını hatırlamaktır. Gücünü hatırlamaktır. “Biz buradayız, böyle yaşamak istemiyoruz” diyebilmektir. Biliyorum, hemen değişmeyecek her şey. Ama hiçbir şey de kendiliğinden değişmeyecek. Bu yüzden koridorda aynı şeye kızılan, sınıfın kapısında iç geçiren herkese çağırım: Gel, yan yana duralım. Birlikte söyleyelim sözümüzü. Çünkü başka türlü olmayacak. Ama birlikte olursak her şey mümkün.

Seneler II. Bölüm

Filiz Gür *

“Vücudumun yüzde onu sudan, yüzde yirmisi sınıf kininden, yüzde yetmişi feminizmden oluşuyor.” Bu ifadeye rastlayıp hem şaşırıp hem de gülümsüyorum. Yeni neslin duygularıyla ilgili yüksek farkındalığından ve kendilerine dönük teşhisleriyle ilgili dürüstlüğünden çok etkileniyorum. Ben kendi farkındalığımı yazmaya “Seneler” serisinde devam ediyorum. Nerede kalmıştık? 1995 yılından devam...

Üniversiteyi kazandığımı gazeteden öğrendiğim, en yakın arkadaşımın, kız kardeşimin yatılı okumak için İzmir’e gittiği yıl. Neyin sınıfsal olduğunu söyleyeyim. On yedi yaşına kadar büyük bir otobüse hiç binmeyişi, uzak bir şehre gitmeyişi sınıfsal. Sadece bir kişilik otobüs bileti alacak paramız olduğu için kardeşimin on üç yaşında yalnız başına İzmir’e gidip okul kaydını tek başına yapması sınıfsal. Koca gün korkuyla titreyerek kıpırdamadan aynı koltukta dönüş otobüsünü beklemesi. Sonraları bu tekinsizlik travmasının ömrüne yayılması, karanlıktan ve tenhalıktan hep rahatsız olması. Benim bunları sonradan dinlerken hissettiğim yetersizlik ve çaresizlik hissi...

Dünyaya fena uyandırmış, tüm ihtimallerin kıyısında durduğumuz o yıl, içimde Proust’un madlen kurabiyesini ısırdığında bitimsiz bir geçmiş zamanı hatırlaması gibi doğuyor ve fakat unutmayı mümkün kılmayan süregelen bir hatırlama bu. Sanki sonsuz bir madlen kurabiyesini ağızda çevirip duruyorum.

Her şey patlayabilir. Dünya yıkılabilir. Biz o zor sınavları kazanıp geleceğin bakır rengi anahtarını elimize almışız. Aksi mümkün değildi, kazanamazsak ölecektik gibi bir zorundalık. Annem gibi olmayacaktık. Aslında tam da annem gibi olacaktık ama bunu nereden bilelim? Hatta annem gibi olmakla gurur da duyacaktık. Annem gibi olmayı madalya gibi göğsümüze takacaktık. Bir adama güvenmeyecektik. Bir adama güvenmeyecektik. Yalnızca kendimize güvenecektik ve belki birbirimize. Ama ikinci güvenme biçimi ilki olmadan mümkün olmayan bir güvenme biçimiydi. Önce güvenilir, önemli insanlar olmalıydık. Daha akıllı. Daha üretken ve daha çalışkan. Kendimize, ailemize, dünyaya fayda sunacak insanlar. Sorulan şeylere “bilmiyorum” diyecek lüksümüz yoktu. Kimse bilmese biz bilecektik. Öyle bir iddia ki bu “bilmiyorum” demenin özgürleştiriciliğini kırklı yaşlarımda öğrendim ben. “Hmm, bilmiyorum, birlikte bakalım mı?”

Tabii sonra bir adama da güvenecektik. Tam güvenemediğimiz ama güvendiğimizi iddia ettiğimiz bir kompleks algoritmasıyla ara sıra çeken bir anten gibi, yalnızca belli başlı konularda. Direksiyonu kaptırsak freni bizde bir araba gibi düşünelim hayatı. Babasız kızlar korosundan alto performanslar.

Plastik kaplara doldurduğumuz suyu duvar dibindeki mısırların dibine döküyoruz. Mısırını yiyemeyeceğiz ama onları sulamak

bir Stephen King kitabının içinde olmak gibi. Şimdiki dünyamıza ait ama aynı zamanda olmayı hayal ettiğimiz başka bir dünyaya da ait bitkiler. Her yerde olabiliriz. Çok başarılı olursak İngiltere’ye de Amerika’ya da gidebiliriz. Amerika’yı çok matah bir yer sanıyoruz çünkü MTV klipleri üst bilincimize çalışıyor. Juliet Binoche’nin ya da Stendhal’in Fransa’sı da olur, burası olmasın. Çünkü burası dediğimiz yeri tam da yaşadığımız yer ve anda deneyimleyip oradan ibaret sanıyoruz. Çatısı aktığı için plastik leğenler ve kaplarla dolu bir ev. Sobası tüten, annesi hasta bir ev. Babası yok.

O yıl her yerde bombalar patlıyor. Büyüyen bazı kinlerin ülkelerin tepelerinde patladığını çok sonradan öğreniyorum. Çünkü bu sınıfsal kin dediğimiz şeyi herkes işlevsel hale getiremiyor. Çok çalışsalar da bazı şehirlerde otobüse benden çok sonra binen kızlar yaşıyor, hiç binemeyen. Denizi hiç görmeyen. Benim açımdan hiç görmediğim bir şeyi özlememek gibiydi. Eksikliği görene kadar fark etmediğiniz bir şey. Şimdilerde de oluyor. Harikula-de zevkli döşenmiş bir eve gittiğimde görüyorum kendi evimdeki eksikliği.

Biz bu eksikğin hep ama hep “BİZDEN” kaynaklandığını düşünen bir titrete orduduk. Kimseye bilelerek bir kırgınlık biriktirmedik. Bilinçdışımızın sarı saçlarından biz suçlu değiliz. Biz, kinsiz kırbaçladık kendimizi. Deh babam deh. Ne yapsak geride kaldık. O kitapları alacak paramız yoktu, kazandığımızda başkaları çıktı. O kurslara gidemedik, yaşımız geçti. Araba alabilmek için kendimiz gibi bir memurla evlenip maaşlarımızı birleştirip on yıl çalışmamız gerekti. Ehliyet alacağımız zaman da güvenmemiz gereken ama güvenemediğimiz o adamın gerçekten güvenilir olmadığını anladık. Yeni bir kırgınlıkla tanıştık. Şimdi de suçumuz kadın olmaktı. Ben ehliyet aldığım da kırk iki, yüzmeyi öğrendiğimde kırk beş yaşında bir kadındım. Başka kadınlar tarafından desteklenerek o da. Yukarı, yukarı, yetmez daha da yukarı... Dünyaya yakışmak için hepsini bilmeliydik. Yazarların, editörlerin yanına oturup onlarla sohbet edebilmek için. Venedik Taciri’ndeki Yahudi’nin repliğini tekrar ediyorum: “Senin gibi yiyip, uyuyup, soluk alamam mı? Kanım senin gibi akmaz mı? Kanım senin gibi akmaz mı?”

Sana yakışmak için. Size yakışmak için. Üstelik kendim gibi olmam hepinizin hoşuna gidiyor. Otantik ama yetmez bir varoluş. Ne kendi sınıfında yetinebiliyor artık, ne diğerine kabul edilebiliyor.

1995 yılı, ülke yangın yeri, benim umurum değil. Kolektifin bir parçası olmaklağım ile değil bugün bir Filiz olarak büyümemle ilgiliyim. Şimdi aradan otuz yıl geçmişken artık çok bir mümkünün kıyısından uzak olmanın verdiği bir kabulle nişle dünyaya olmayan borcumu ödemeye karar veriyorum. Kırgınlığını benim gibi kendinle uğraşarak değil dünyayla uğraşarak geçirenlerin korusuna bir soprano katkısıyla. İnce ama rezonansı güçlü bir ses: Bizi kırbaçlamayın!

Yazanın Notu: Bu yazı Annie Ernaux’un Seneler kitabının verdiği ilhamla kişisel olanın politik olduğu kadınlık hallerimizin benim kuşağımdan ve ait olduğum sınıftan kişisel tarihi bir anlatımdır.

* filizy63@gmail.com

Görsel: Canva Pro Dream Lab ile oluşturulmuştur

Bahçelere geldi bahar...

Esen AKTAŞ

Cemre düştü havaya, toprağa ve suya. Ne olduysa Cemre son düştüğü yerden kalkı-verdi, bahar neyin gelemedi. Ne yaptılarsa cemreye... Adı Cemre olunca da “Kadınlar olarak biz düşsek de kalkar yeniden başlarız” diye teselli meselli ettim gendümü ama bu defa cemrenin düştüğü yerden doğrulması tarımı da fena vurdu sankim...

Turbunan, şalgamınan bu sene işimiz var. Tabi çiftçinin hali hal değil iken şimdi de zirai don çıktı arkadaş... Mazotuydu, gübresi-ydi, tohumuydu, çapasıydı, ahan da zirai don...

Bizim de ara ara gittiğimiz, ektiğimiz, biçtiğimiz bahçemize Devrim(eşim) karalahana, pazı, roka, marul neyin ekmişti. Karalahanayı gendüsü çok sevdiğinden, bizim bahçeyi geçtim, annemin de kapı önünde minnak bir bahçesi var, eksin diye roka, tere, pazı tohumu vermiştim; içine karalahana tohumu da koymuşum. Ya da Devrim komployla anneme karalahana tohumu verdi bilemedim. Pazı diye ekmiş. Kismet karalahanayaymış, çıka çıka karalahana çıktı. Devrim de Allah’ın sevgili kulu olarak pek bi sevindi, annem salyangozlardan kurtardıklarını yıkayıp yıkayıp difrize atıyo Devrim seviyo diye. Arada da bana

soruyo “Bu karalanalar ne zamana kadar ekili kalacak?” diye, aslında yolmak istiyor da diyemiyö...

Ben de işte mecbur öğrendim karalahana yemeğini yapmayı. Laf aramızda en kötü yemekler listesinde başı çekiyormuş yapılan araştırmaya göre, “Kime göre neye göre?” Bir gün bekleyince güzel oluyor yemeği valla bak, ama bekleyecek bir gün...

Pazı ile barıştık sankim, hatta baya baya kanka bile olduk; mezesi, kavurması, yumurtalı, böreği derken valla sevdim keratayı. Eskiden öyle miydi, toplaması, yıkaması pişirmesi tabi ki Devrim’den sorulurdu...

Efendim et pahalı yiyemiyoruz, balık denizden çıktığına bin pişman sofraya bile gelemiyor malum, tavuğu ne siz sorun ne ben söyleyeyim... Artık pazı ile yumurta bile bir araya gelemiyor, ota sebze-y saralı çok oldu aslında, mesela bahçede sirken otu var, bildiğin ispanağın kuzeni, eltisi, görümcəsi gibi bir şey, bir de yabani pırasa var kökü sarımsak mı desem soğan mı desem yoksa hepsinin atası mı desem bilemedim. Bunları toplayıp yemekten bir gün zehirle-necem ama du bakalım...

Anlayacağınız ota yöneli baya bi oldu. Oldu da işte biz sebzeyi sevdik diye o da bizi sevecek değil ya sevse de şartlar elvermiyor...

Sebze candır, sindirimi kolaydır, bünyeye zararı yok, faydalı, kilo neyin de yapmıyor

diye diye içimiz dışımız ot oldu demek isterdim ama işte kavuşmamıza engel olanlar utansın.

Patlıcanı severiz patlıcandan ötürü bir dünya yemek yaparsın patlıcandan, candır o can. Patlıcan neyse de kabağa ne oluyor arkadaş, sen niye bu kadar uçtun da fasulye gibi? Neyse.

Derdim dedim de içimden dedim. Kabağı özleyeceğim aklıma bile gelmezdi. Markete gittiğimde ara ara denk geliyoruz, sakız kabak pek bi görkemli duruyo tezgah-ta, neyin ne oldun be, ziyaretine gidiyorum ama, “Nasılsın, iyi misin, ne zaman ucuzluyon?” diye şöyle bi kırpyom, halini hatırını sorup çıkıyom. Eski dost sonuçta, düşman olmaz. O bize gelemiyor çünkü, yaz ayında belkim gelir diye bekliyorum. Bakalım...

Bekle diyorum az kaldı kavuşmamıza, hele bi haziran ayı gelsin alacam seni, valla bak alacam diyom. Kabağa boş ümit verip onu mu kandırıyom, kendimi mi bilemedim, kabağa demedim ama tohumunu ektim olursa ne ala, olmazsa da yapacak bi şey yok...

İşte bahçede kendiliğinden çıkan otlar içinde bir de semiz otu var, namıdeğer pırpırım. Bahçede bolca var, Devrim yolup yolup attı geçen yıl. Gördüğümü, yakaladıklarımı kurtardım, göremediklerimi de yoldu attı. Bir semiz otuna bir de çeri domatese düşmanlığı bitmedi arkadaş. Şimdi dört

gözle bekliyorum semiz otlarımı. Umarım Devrim’e küsüp gelmemelik etmezler bu sene. Semizotu çorbası, semiz otu salatası, soğuk semiz otu çorbası, yoğurtlu semiz otunun saplarından da omlet yaparak baya yeni yemekler türettik. Bir arkadaşım turşusu çok güzel olur demişti de geçen yıl bol bol yaptım hala 2-3 kavanozum var çok şükür :))

Hey gidi günler hey, eskiden çoook eskiden, bundan 8-9 yıl önce bozukluklarla aldığımız otların gram altın fiyatına denk geleceğini nereden bilirdik ki? Arada annemle sohbet ediyoruz, enginar görmüş pazarda, fiyatını sormuş, hem de tanesi diye de şaşkınlıkla anlatıp durdu. Mal beya-nında bulunuyoruz arada annemle. Bende yazdan kalan 2 kavanoz melemen, birkaç semizotu turşusu, 2 poşet fasulye ve bezelye kaldı buzlukta, annemin de benden fazla 5 kavanoz melemen, bir de patlıcanı var; tutumlu olur eskiler. Biz kıymet bilemedik tabi makarnaya dök, kızarmaya dök her bir şeye kullandık melemen bitti tabi.

Ha nerde kalmıştık, bahçeye gidince, artık karalahanayı da, pazıyı da ben topluyorum, hem de özene bezene, tek tek topluyorum. Kabak duymasın ama geçen pazıdan müc-ver denedim, fena da olmadı ha...

Yaz gelsin yaz. Hem bize hem memlekete yaz gelsin turbunan, şalgamınan olmuyor...